

Organizované volnočasové aktivity dětí předškolního věku

Aneta Konečná, DiS.

Bakalářská práce
2024

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií
Ústav školní pedagogiky

Akademický rok: 2023/2024

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Aneta Konečná, DiS.**
Osobní číslo: **H210225**
Studijní program: **B0112P300001 Učitelství pro mateřské školy**
Forma studia: **Kombinovaná**
Téma práce: **Organizované volnočasové aktivity dětí předškolního věku**

Zásady pro vypracování

Zpracování rešerše a studium odborné literatury vztahující se k problematice aktivit dětí předškolního věku.
Vymezení terminologie a teoretických východisek týkajících se možnosti trávení volného času dětí.
Příprava metodiky empirické části, stanovení výzkumného cíle a výzkumných otázek.
Realizace kvantitativně orientovaného výzkumu prostřednictvím dotazníku pro rodiče dětí navštěvujících mateřskou školu.
Zpracování, vyhodnocení a interpretace získaných dat.
Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a formulace závěrů výzkumu.

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

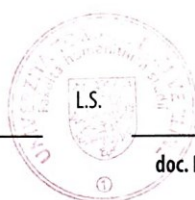
Seznam doporučené literatury:

- Jankovič, M., Berenji, K., Milič, Z., Vujkov, S., & Halasi, Á. (2018). Inclusion of preschool children into organized activity in leisure time. *Exercise and Quality of Life*, 10(2), 31–37. <https://doi.org/10.31382/eqol.181204>
- Kaplánek, M. et al. (2017). *Volný čas a jeho význam ve výchově*. Portál.
- Matějček, Z. (2013). *Co, kdy a jak ve výchově dětí* (6. vyd.). Portál.
- Opravilová, E. (2016). *Předškolní pedagogika*. Grada.
- Průcha, J., Burkovičová, R., Dopita, M., Paloncyová, J., & Syslová, Z. (2016). *Předškolní dítě a svět vzdělávání: přehled teorie, praxe a výzkumných poznatků*. Wolters Kluwer.

Vedoucí bakalářské práce: **Mgr. Barbora Tallová, Ph.D.**
Ústav školní pedagogiky

Datum zadání bakalářské práce: **11. ledna 2024**
Termín odevzdání bakalářské práce: **26. dubna 2024**

Mgr. Libor Marek, Ph.D.
děkan

doc. PhDr. Mgr. Marcela Janíková, Ph.D.
ředitelka ústavu

Ve Zlíně dne 11. ledna 2024

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval(a) samostatně a použitou literaturu jsem citoval(a). V případě publikace výsledků budu uveden(a) jako spoluautor.

Ve Zlíně 20.4.2024

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydávalečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudku oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě

pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.

3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlídí k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Bakalářská práce se zabývá tématem organizovaných volnočasových aktivit dětí předškolního věku. Práce je strukturovaná do dvou částí, a to teoretické a praktické. V teoretické části jsou představeny základní pojmy související s možností trávení volného času dětí, přičemž první kapitola se věnuje vývoji dětí v předškolním věku, druhá kapitola definuje volný čas a třetí kapitola pojednává o možnostech trávení volného času dětí předškolního věku. Praktická část práce přináší výsledky empirického výzkumu založeného na dotazníkovém šetření mezi rodiči dětí předškolního věku, jehož cílem bylo zjistit, jaký názor mají rodiče na organizované volnočasové aktivity dětí předškolního věku. Výzkum zjistil, že většina rodičů se shoduje na tom, že organizované volnočasové aktivity mají pozitivní vliv na rozvoj dítěte, přičemž rodiče nejčastěji preferují sportovní aktivity.

Klíčová slova: volný čas, dítě a volný čas, organizované volnočasové aktivity, volnočasové aktivity, volnočasové zařízení

ABSTRACT

The bachelor thesis focuses on the topic of organized leisure activities for preschool children. The work is structured into two parts: theoretical and practical. The theoretical part introduces basic concepts related to children's leisure time options, with the first chapter dedicated to the development of preschool-age children, the second chapter defining leisure time, and the third chapter discussing the options for spending leisure time for preschool children. The practical part presents the results of empirical research based on a questionnaire survey among parents of preschool children, aiming to find out what opinion parents have on organized leisure activities for preschool children. The research found out, that most parents agree, that organized leisure activities positively impact child development, with sports activities being the most commonly preferred.

Key words: leisure time, child and leisure time, organized leisure activities, leisure activities, leisure facilities

Děkuji paní Mgr. Barboře Tallové, Ph.D., vedoucí práce, za trpělivé vedení a poskytnutí cenných rad při psaní mé bakalářské práce. Děkuji mé rodině a přátelům za jejich velkou podporu a trpělivost po dobu mého studia. Dále děkuji všem respondentům za ochotu a spolupráci při účasti na výzkumném šetření.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	9
I TEORETICKÁ ČÁST	10
1 VÝVOJ DÍTĚTE PŘEDŠKOLNÍHO VĚKU	11
1.1 CHARAKTERISTIKA PŘEDŠKOLNÍHO VĚKU.....	11
1.2 TĚLESNÝ A MOTORICKÝ VÝVOJ.....	12
1.3 KOGNITIVNÍ VÝVOJ.....	13
1.4 EMOCIONÁLNÍ VÝVOJ.....	15
2 VOLNÝ ČAS	16
2.1 VYMEZENÍ VOLNÉHO ČASU.....	16
2.2 FUNKCE VOLNÉHO ČASU.....	17
2.3 FAKTORY OVLIVŇUJÍCÍ VOLNÝ ČAS.....	18
3 MOŽNOSTI TRÁVENÍ VOLNÉHO ČASU DĚTÍ PŘEDŠKOLNÍHO VĚKU	20
3.1 VOLNOČASOVÉ AKTIVITY.....	20
3.2 ORGANIZOVANÉ VOLNOČASOVÉ AKTIVITY.....	21
3.3 NEORGANIZOVANÉ VOLNOČASOVÉ AKTIVITY.....	23
3.3.1 Elektronická zařízení ve volném čase předškolních dětí.....	24
3.4 VÝHODY A NEVÝHODY VOLNOČASOVÝCH AKTIVIT.....	25
II PRAKTICKÁ ČÁST	27
4 METODOLOGIE VÝZKUMU	28
4.1 CÍL VÝZKUMU.....	28
4.2 VÝZKUMNÉ OTÁZKY.....	28
4.3 VÝZKUMNÝ VZOREK.....	29
4.4 VÝZKUMNÁ METODA.....	29
4.5 REALIZACE VÝZKUMU.....	30
5 ANALÝZA VÝSLEDKŮ	31
5.1 VÝSLEDKY A INTERPRETACE DAT.....	31
6 SHRUTÍ VÝSLEDKŮ VÝZKUMU	47
7 DISKUSE	49
ZÁVĚR	52
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	54
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	58
SEZNAM GRAFŮ	59
SEZNAM PŘÍLOH	60

ÚVOD

Volný čas dětí předškolního věku se stává prostorem, který lze využít mnoha různými způsoby. Hraje nezastupitelnou roli v lidském životě a má výrazný vliv na osobnost člověka. Měla jsem možnost hlouběji nahlédnout a pozorovat řešené téma volnočasových aktivit u dětí z pozice studentky na praxi v mateřských školách, vedoucí tanečních kroužků pro předškolní děti, ale také při hlídání dětí u několika rodin. Uvědomuji si, že rodiče mají na výběr z široké škály aktivit, které se však často liší svou kvalitou, svým obsahem a také cenou. Psaní práce a studium literatury mě přivedlo k hlubšímu zamyšlení nad tématem volnočasových aktivit a jeho přínosem nejen pro děti, ale také pro rodiče a další osoby, které mají zásadní vliv na rozvoj a výchovu dítěte. Také se mi potvrdila skutečnost, že organizované volnočasové aktivity mají svůj význam a mohou se stát důležitou součástí, nejen životů dětí. Kromě samotné aktivity totiž spojuje širší okruhy lidí, vytváří možnosti ke vzniku nových přátelství a jsou důvodem k setkávání na nejrůznějších společenských akcích, které jsou spojeny s těmito činnostmi. Ačkoliv tato práce zjišťuje názory rodičů na ty aktivity, které považují za důležité a jaké vnímají výhody a nevýhody spojené s organizovanými volnočasovými aktivitami, komplexně lze výstup z této práce považovat jako vodítko při budoucím výběru aktivit rodičů a doporučení pro vedoucí organizovaných volnočasových aktivit.

Cílem teoretické části této práce bylo sumarizovat teoretické poznatky ve třech separátních kapitolách, které se zabývají vývojem dětí v předškolním věku, pojetím volného času a možnostmi jeho využití. První kapitola se zaměřuje na dítě předškolního věku a jednotlivé oblasti ve vývoji, které souvisí s možnostmi volnočasových aktivit, které je schopné dítě zvládat. Druhá kapitola uvádí volný čas, jeho funkce a faktory, které jej ovlivňují. Ve třetí kapitole jsou popsány možnosti využití volného času u dětí.

Empirická část odhaluje výsledky cíle výzkumu. Prezentována jsou data získaná prostřednictvím kvantitativní výzkumu s využitím anonymního dotazníku, jenž byl určen pro rodiče dětí v předškolním věku. Cílem praktické části bylo zjistit, jaký názor mají rodiče na organizované volnočasové aktivity dětí předškolního věku. Dále jaké faktory ovlivňují rozhodnutí rodičů při výběru organizovaných volnočasových aktivit předškolních dětí, jaký typ organizovaných volnočasových aktivit nejčastěji rodiče preferují a jaké jsou dle rodičů výhody a nevýhody organizovaných volnočasových aktivit.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 VÝVOJ DÍTĚTE PŘEDŠKOLNÍHO VĚKU

První kapitola se blíže zaměřuje na vývoj dítěte předškolního věku v jednotlivých rovinách. Tyto roviny, zahrnující tělesný, motorický, kognitivní a emocionální vývoj, jsou vysvětleny v jednotlivých podkapitolách a je zásadní je zohledňovat při organizaci volnočasových aktivit. Organizátoři, vychovatelé, instruktoři a trenéři volnočasových aktivit by měli věnovat pozornost vývojovým potřebám dětí, aby mohli efektivně určit, zda jsou konkrétní aktivity vhodné a přiměřené věku dětí (Lerner et al., 2011).

1.1 Charakteristika předškolního věku

Předškolní věk je obvykle označován jako období od tří do šesti let. Je charakterizován rychlým a mnohostranným rozvojem ve fyzické, kognitivní, sociálně-emocionální a jazykové oblasti. Pro tento věk je typické intenzivní objevování světa kolem sebe, přičemž každé dítě prochází tímto procesem individuálně (Bednářová & Šmardová, 2015). V tomto období dítě většinou navštěvuje mateřskou školu, která jej připravuje na zahájení školní docházky. Období předškolního věku patří mezi nejzajímavější vývojové období v životě jednotlivce (Průcha, 2013).

Koťátková (2014) na předškolní období pohlíží v širším pojetí a za předškolní věk označuje celé období od narození dítěte až do dosažení věku šesti let. Pro změnu Thorová (2015) se vymezuje v oblasti ukončení předškolního období. Nepovažuje věk šesti let za rozhodující faktor pro ukončení předškolního období, nýbrž samotný nástup do školy. V tomto období dochází ke zpomalení a vyrovnávání vývoje dítěte, kdy se začíná projevovat jeho jedinečná osobnost. Dítě se do jisté míry stává samostatné, například v péči o vlastní osobu a projevuje zájem o kolektivní aktivity a hry s vrstevníky. Toto období bývá charakterizováno aktivitou, sklonům k učení novým věcem a ochotou spolupracovat, což umožňuje další rozvoj jeho schopností a dovedností. V předškolním věku dochází k významným změnám v oblasti tělesných a pohybových funkcí, poznávacích procesů, emocionálního a sociálního rozvoje. Největší změny se dějí v oblasti osobnostního vývoje. Děti v tomto věku jsou živé, hravé a plné fantazie.

Děti se v této fázi učí pravidlům a normám společnosti a současně přejímají charakteristiky kultury, která je obklopuje (hodnoty, stereotypy a předsudky). Začleněním většiny dětí do zařízení předškolního vzdělávání dochází k rozšíření jejich sociálních a komunikačních dovedností a ke vzniku přátelství a sociálních rolí mezi vrstevníky (Průcha, 2016). V tomto období se dítě snaží napodobovat ostatní a chce dělat to,

co jeho vrstevníci. Projevuje se touha být součástí skupiny (Matějček, 2013). Suchánková (2014) rozdělila vývoj člověka na pět základních etap, které spolu úzce souvisí a vzájemně se prolínají:

1. Vývoj jako zrání – zde se vývoj týká celého bio-psycho-sociálního systému, zahrnuje také inteligenci a temperament.
2. Vývoj jako učení – díky zrání ve všech oblastech je dítě schopné se učit mnoha věcem, osvojovat si informace a rozvíjet své schopnosti.
3. Vývoj jako socializace – tato etapa je spojena s učením, kdy se dítě seznamuje, a učí se fungovat v nových rolích, poznává druhé, socializuje se a vnímá hodnoty společnosti.
4. Vývoj jako edukace – probíhá zejména ve formě výchovy v rodině a mateřské škole.
5. Vývoj jako seberozvoj – projevuje se především tak, že se dítě samo chce rozvíjet. Využívá svých předností, hledá činnosti, které ho baví a ve kterých má potenciál, zajímá se o to, jak překonávat překážky. Podmínkou seberozvoje a seberealizace je uspokojení základních biologických potřeb, z nichž spousta naplňuje prostřednictvím hry. Proto je hra považována za důležitý atribut při vývoji.

1.2 Tělesný a motorický vývoj

V období od tří do šesti let se mění tělesná konstituce dětí, které rostou o 5 až 10 cm ročně. Naopak se zpomaluje přibírání na hmotnosti (Thorová, 2015).

Během předškolního věku se motorický vývoj dětí neustále zdokonaluje a zlepšuje kvalitu jejich pohybové koordinace. Pohyby se stávají plynulejšími a přesnějšími. Děti jsou obratnější a jsou schopny napodobovat sportovní aktivity, společně s dalšími dospělými. Toto období je proto vhodné pro zahájení sportovních činností, jako je například plavání, lyžování nebo jízda na kole. Hry v této fázi často spočívají v pohybových aktivitách. Motorický vývoj je úzce spojen s celkovou aktivitou dítěte mezi třetím a šestým rokem věku a je ovlivněn možnostmi pohybu a podmínkami, které mu poskytujeme. Dítě projevuje svou pohybovou koordinaci také při samostatných činnostech, jako je oblékání, osobní hygiena,

uklizení a uspořádání věcí. Dochází k dalšímu rozvoji jemné motoriky, který je spojen s osifikací kostí v ruce (přeměna chrupavky v kost) (Mertin & Gillernová, 2015).

Činnosti, kterým se děti v tomto období věnují, začínají vyžadovat určitou přesnost a obratnost (například práce se stavebnicemi, rukodělné činnosti apod.). Tím pádem je přirozeně rozvíjena také jemná motorika a hmatové vnímání. U dětí do prvních čtyř let věku se střídá období symetrického a asymetrického užívání rukou. Od čtyř let již začne dítě jednu ruku upřednostňovat. U méně obratných dětí jsou rozdíly v provedení pohybů i rychlosti, což má za následek vyhýbání se pohybově náročnějším aktivitám. To poté vede také k ovlivnění vývoje v dalších oblastech (Bednářová & Šmardová, 2021).

Dítě zlepšuje svou jemnou motoriku prostřednictvím různých konkrétních aktivit, kterých postupně s věkem přibývá. Mezi nejčastější patří modelování, skládání kostek, manipulace s drobnými předměty, kreslení, stříhání, navlékání korálků, zapínání a rozepínání knoflíku apod. (Šmelová & Prášilová, 2018).

Zdokonaluje se pohybový aparát a děti rády zjišťují, čeho je jejich vlastní tělo schopné. Je typické, že pohybovým aktivitám vytváří vlastní pravidla. Díky pohybovým aktivitám děti podporují oběhovou soustavu, plicní kapacitu a učí se správnému držení těla. Zároveň se také propojuje s kognitivní složkou (Mertin & Gillernová, 2015).

1.3 Kognitivní vývoj

Neisser (2014) definoval kognici jako soubor všech typů schopností se učit a poznávat. Jde o systém zpracovávání a následného uchovávání a využívání smyslových vstupů a výstupů. Z širšího hlediska jej lze považovat za celoživotní proces, ve kterém se střídají vývojové pokroky a období klidu (Neisser, 2014).

Kognitivní vývoj zahrnuje mnoho podoblastí, které jsou spolu propojené a souvisí s myšlením. Přemýšlení dětí v tomto období je založeno na principu „teď a tady“. Zaměřují se na to, co právě vnímají. Je pro ně typický egocentrismus. Myslí si, že tak, jak vidí věci oni, je vidí také ostatní. Zásadní je také velká míra fantazie (Vágnerová, 2012).

Vnímání

Vnímání je u dětí v tomto období zatím nepřesné. Je však dostačující k tomu, aby zvládly činnosti, které předškolní vzdělávání vyžaduje. Dokáží rozlišit barvy, výšku tónů, melodie a zopakovat rytmus (Vágnerová, 2012).

V oblasti zrakového vnímání je pro děti v předškolním věku charakteristický konkrétní obsah. Nezaměřují se na detaily, ale spíše na celek. S tím je spojena také zraková paměť, jejíž rozvoj je zahájen již v kojeneckém věku (Bednářová & Šmardová, 2021).

Prostorové vnímání je však v tomto období zatím nedokonalé. Nejprve děti rozeznávají jednotlivé barvy a tvary. Ve čtyřech letech jsou schopné identifikovat pozměněné tvary (například obráceně), ke konci předškolního období je dítě schopné již rozeznat reverzní figury (Thorová, 2015). Vnímání reverzních figur je spojeno se zapojením imaginace. Důležité jsou však také předchozí zkušenosti a subjektivní interpretace jednotlivých figur (Intaité et al., 2013).

Rozvíjí se také orientace v různých časových dimenzích. Děti jsou schopné vnímat minulost i budoucnost, zvládnou například určit, kdy došlo k události (například včera nebo dnes). Vnímání budoucnosti je pro ně náročnější (Vágnerová & Lisá, 2021).

Myšlení

Myšlení je komplexnější funkce, při níž děti pracují se získanými informacemi kombinací vnímání, pozornosti a paměti. Nejlepším pomocníkem pro posilování myšlení a získávání informací je imitace a hra (Thorová, 2015). Ačkoliv je myšlení předškolních dětí nepřesné, hledají příčiny a významy jevů. Typickým příkladem je kladení otázky „Proč?“ (Kotátková, 2014).

Dítě ve věku 2–4 let přemýšlí v předpojmech a pojmy mezi sebou většinou nemají logickou provázanost. Od 4 let převažuje myšlení egocentrické. Nejeфекtivnější je přirovnávání daných věcí ke konkrétním situacím nebo zkušenostem, se kterými se dítě již setkalo (Šmelová & Prášilová, 2018). Prostřednictvím názorného myšlení je vnímání zaměřeno buď globálně, kdy děti vnímají objekt jako celek a nezaměřují se na detaily, anebo naopak, všimají si detailů a uniká jim podstata (Jucovičková & Žáčková, 2014).

Jucovičková a Žáčková (2014) oblast myšlení u dětí v předškolním věku považují za „prelogické“. Pokud dítě něčemu nerozumí, doplní tyto mezery fantazií. Myšlení je tedy spíše útržkovité. Vytváří si předpočetní představy a podobně je na tom s vnímáním času.

Řeč

V předškolním období se výrazně rozvíjí řečové dovednosti, což dětem umožňuje komunikovat s okolím. Řeč jim pomáhá získávat neustále nové poznatky, které je vedou k dalšímu přemýšlení a podporují rozvoj řeči (Vágnerová, 2012). Časté dotazování je snahou o získávání dalších informací a řeč se v tomto období výrazně zdokonaluje (Thorová, 2015). Ve čtyřech letech je již schopné zvládnout delší věty a brzy poté také souvětí. V šesti letech již zvládá zhruba 5000 slov a ke konci tohoto období se pokouší o skloňování, časování a stupňování (Vágnerová, 2012). Aktivní zájem o rozvíjení řeči se projevuje nejčastěji prostřednictvím pohádek, básniček a písniček (Thorová, 2015).

Paměť

Rozvoj paměti je zapříčiněn dozráváním centrální nervové soustavy. Hry, zaměřující se na trénink paměti (například pexeso), pomáhají rozvíjet paměť. V tomto věku převažuje krátkodobá paměť, avšak kolem šestého roku se projevuje také dlouhodobá paměť (Mertin & Gillernová, 2015).

Paměť dětí předškolního věku je nevědomá (bezděčná) a až kolem pátého roku se začíná objevovat paměť záměrná a konkrétní. Obecně je však míra zapamatování spojena se subjektivním vnímáním dětí a záleží na jejich zkušenostech a prožitcích (Šulová, 2019).

1.4 Emocionální vývoj

Kolaříková (2015) uvádí, že v tomto období je výrazná iniciativa, velká energie, nadšení a zvědavost. Dítě si prostřednictvím aktivit potvrzuje svou vlastní hodnotu a utvrzuje se v přesvědčení, že je schopno zvládnout mnoho věcí samostatně, bez cizí pomoci. Dále popisuje, že v tomto období jsou evidentní rysy egocentrismu, experimentování, vytrvávání na vlastním názoru, výrazná představivost, touha poznávat svět, aktivní komunikace a vášnivý zájem získat od dospělých informace. Vědomí vlastní "dokonalosti" oživuje tuto fázi v životě jedince. Jde o období aktivit, kdy se dítě učí a stává se schopným zaměřit se na konkrétní cíl (Kolaříková, 2015).

V oblasti emocionálního vývoje je charakteristické jisté zklidňování a děti se učí pracovat se svými emocemi, které sice rychle kolísají, avšak celkově ubývá negativních emočních reakcí, například ve formě vzteku či zlosti, a naopak přibývají pozitivní reakce. Děti si osvojují jistou míru sebekontroly. Vnímají a zajímají se nejen o své emoce, ale také o emoce druhých, čímž dochází k prvotní schopnosti empatie. Dochází také k rozvoji svědomí (Jucovičková & Žáčková, 2014).

Prožívání emocí je v tomto období ustálenější a vyváženější, než tomu bylo v batolecím věku. Váže se na momentální situaci a je úzce spojené s aktuálním uspokojením či neuspokojením potřeb. Hněv a podráždění se nevyskytují tak obvykle, neboť předškolní dítě si uvědomuje jejich příčiny. Strach bývá spojený s bujnou představivostí dětí. Běžným emocionálním stavem je radost a roste schopnost vnímat humor (Vágnerová & Lisá, 2021).

2 VOLNÝ ČAS

Volný čas je doba, kdy si může člověk svobodně vybrat, jak tento čas stráví. Zvolené činnosti by mu měly přinášet potěšení a radost. Měly by vést k rekreaci, odpočinku, obnově energie a také osobnímu rozvoji (Pávková, 2014). Při systematické práci s dětmi je nutné mít přehled cílů a funkcí volného času. Je důležité si uvědomit, proč děti potřebují volný čas. Důležité je využití zájmů dětí a mládeže, poskytnutí pomoci při osvojování potřebných návyků a uspokojení potřeb během volného času (Kaplánek, 2017). Oproti tomu Hofbauer (2004) vidí hlavní cíl volného času v dítěti samotném a zdůrazňuje jeho roli při rozvoji osobnostních předpokladů, zájmů a kompetencí (Hofbauer, 2004).

V této kapitole je vymezen pojem volný čas, jeho funkce a faktory, které jej ovlivňují. Zaměřuje se především na volný čas dětí předškolního věku, který je specifický, neboť se přizpůsobuje dítěti v tomto období.

2.1 Vymezení volného času

Volný čas lze vnímat jako útěk od každodenních starostí a povinností. Je spojen s hledáním uspokojení, radosti, objevování a socializací. V jeho nejširším rámci zahrnuje hru, rekreaci, umění a kulturu, sport, svátky a oslavy, péči o zdraví a fyzickou kondici, cestování a vzdělávání (World Leisure Organization, 2020). Hamřík (2022) popisuje volný čas jako činnost, která není produktivní z ekonomického hlediska a je považována za záležitost svobodné volby jedince. Kromě her, sportu a dalších zábavných aktivit zahrnuje také hudbu a jiné formy uměleckých aktivit, určité náboženské činnosti a také cestování a turismus (Hamřík, 2022). Průcha (2013) na volný čas pohlíží z časového hlediska a vnímá jej jako zbývající čas z 24 hodin běžného dne, po odečtení všech povinností, kterými jsou práce, péče o rodinu, domácnost a osobní potřeby (Průcha, 2013). Zahrnuje zájmové činnosti, účast v kroužcích a oblíbené koníčky. Je protikladem každodenních pracovních a domácích povinností, jako je zaměstnání, škola či péče o rodinu a domácnost (Pávková, 2014).

Volný čas u dětí má svá specifika a od volného času dospělých se liší svým obsahem a rozsahem. Zřejmě tou nejzásadnější odlišností je nutnost pedagogického vedení, a to především z výchovných důvodů. To musí být nenásilné, pozitivní, pro dítě zajímavé a mělo by odpovídat jeho vývojovým schopnostem (Novotná, 2017). Hofbauer (2004) považuje za základní cíl a východisko volného času samotné dítě. Mělo by primárně u dítěte rozvíjet jeho předpoklady, nadání a záliby.

Náplň volného času úzce souvisí s životním stylem jedince. Výchova ve volném čase by děti měla vést k utváření ideálního životního stylu zahrnujícího systematické uspořádání činností, kladný vztah k pohybu, přírodě, vzdělávání a mezilidské vztahy. Mimo jiné by aktivity ve volném čase měly u dětí podpořit hodnotové normy (Hájek et al., 2011).

Dítě by mělo mít možnost vyjádřit svá přání, ať už jde o účast v zájmovém kroužku nebo jiné aktivitě. Rodiče mohou také pozorovat vlohy a nadání dětí a podporovat je v rozvoji tím, že je zapojí do vhodných aktivit. Stává se, že rodiče plánují aktivity pro své děti bez toho, aniž by se svých potomků zeptali a tím riskují, že dítě bude tyto aktivity vnímat jako povinnost a nebude z nich mít radost. Často se vyskytují rodiče, kteří si prostřednictvím svých dětí chtějí splnit svůj sen, například že bude jejich dítě slavným sportovcem, a tak dítěti tvrdí, že tento směr je pro něj nejvhodnější. Nucení dětí do určitých aktivit, které je nijak nezajímají, může vést k jejich odporu a nechuti k těmto aktivitám. Každé dítě je jedinečné a má své vlastní zájmy a nadání, což by měli rodiče respektovat a podporovat je v jejich rozvoji. V tomto období jsou zájmy dětí často krátkodobé, nahodilé a nestálé. Dítě v předškolním věku často formují vzory v jeho okolí, ať už jsou to rodiče, učitelé nebo starší sourozenci. Je podstatné, aby tyto vzory působily pozitivně, aby dítě mělo inspiraci a motivaci k vlastnímu rozvoji (Hájek et al., 2011).

2.2 Funkce volného času

Volný čas plní řadu funkcí, přičemž jednou z nich je funkce zaměřená na zdraví a hygienu. Tato funkce je pro volný čas klíčová, jelikož jejím cílem je poskytnout jedinci pocit relaxace, a především zajistit vyváženost mezi zátěží a odpočinkem. Jejím cílem je umožnit jedinci efektivně odpočívat během svého volna (Hanuliaková, 2020). Další funkcí je funkce formativně výchovná, kde dochází k formování celé osobnosti, charakteru a motivace jedince. Důležitou roli hraje také funkce seberealizační, jež poskytuje jedincům příležitost najít uspokojení a radost v aktivitách, které je zajímají. Díky tomu mohou rozvíjet své schopnosti a dovednosti, což přináší pocit naplnění (Kratochvílová, 2010). Následuje funkce socializační, která má za úkol vytvořit vhodné podmínky pro jedince k navazování kontaktu se svými vrstevníky, jenž vznikají ve volném čase. Patří sem také přizpůsobení se společnosti. Poslední funkcí je funkce preventivní. Efektivní využití volného času působí jako ochrana před negativními vlivy (Hanuliaková, 2020).

Pávková (2014) rozděluje funkce volného času na sociální, zdravotní, preventivní a výchovně – vzdělávací. Ty se v praxi prolínají a volnočasová zařízení je plní v různé míře. Za nejdůležitější funkci považuje funkci výchovnou, jelikož je zásadní pro rozvoj

a uspokojování zájmů dítěte. Výběr volnočasových aktivit je nezbytný pro podporu jejich rozvoje, k hodnotnému využití volného času a nabývání nových zkušeností a dovedností. Sociální funkce má poskytnout bezpečné prostředí, dozor nad dětmi a možnost navazovat vztahy se svými vrstevníky. Významná je také skutečnost, že tyto instituce mohou do jisté míry kompenzovat nerovné rodinné podmínky, tedy poskytují všem dětem rovné příležitosti pro získání pozornosti a péče od pedagogů, přístupu k hračkám, materiálům, prostorám a vybavení. Zdravotní funkce jsou naplňovány díky nastavování denního režimu dle věku, individuálním potřebám, zapojení pohybových aktivit, vytváření zdravých stravovacích zvyků, eliminace nezdravých návyků, dodržování pitného režimu a rozvíjení hygienických návyků týkajících se péče o tělo. Preventivní funkce eliminuje negativní vlivy a dítě, které se zapojuje do volnočasových aktivit, rozvíjí své zájmy a aktivně se jim věnuje, je menší šance, že se u něj projeví některý z patologických jevů.

2.3 Faktory ovlivňující volný čas

Vyhnálková (2013) ve své knize rozděluje faktory ovlivňující volný čas do dvou základních skupin – faktory vnitřní a vnější. Vnitřní faktory se vztahují k osobním charakteristikám jednotlivce, včetně jeho individuality a specifík spojených s věkem (Vyhnálková, 2013). Vnější faktory zahrnují jeho okolní prostředí a sociální skupiny, které na něj mají vliv. Abychom mohli efektivně podporovat rozvoj a růst jednotlivce, je nezbytné pochopit jeho věková specifika (Pávková, 2014). Vyhnálková (2013) dále uvádí faktor pohlaví. Přestože se zájmy chlapců a dívek mohou lišit, současné pojetí již neuznává žádné aktivity jako výhradně mužské nebo ženské. Dalším vnitřním faktorem ovlivňujícím volný čas jsou emoce. Pokud je činnost pro jedince emocionálně obohacující, bude ji vykonávat s větší radostí, a tím lépe využije svůj volný čas, protože aktivita mu přináší potěšení a umožňuje mu psychickou regeneraci.

Vnější faktory lze rozčlenit do několika podskupin. Jedním z nejdůležitějších vnějších faktorů je rodina, která je pro své děti vzorem a stálým příkladem v jejich chování při různých situacích a aktivitách. Rodina má vliv na volný čas dítěte třemi způsoby. Prvním je ekonomická stránka, která rozhoduje o tom, jaké druhy aktivit si může dítě vybírat. Druhým způsobem je rodinná atmosféra, zejména vztahy mezi členy rodiny a jak rodina tráví svůj společný volný čas. Třetím způsobem záleží na úrovni vzdělání rodičů a jejich kulturním přehledu. Dalším vnějším faktorem jsou vrstevníci, přátelé a kamarádi. Být součástí nějaké skupiny má pro dítě zásadní význam, neboť mu to umožňuje získávat nové zkušenosti. Učí se prosadit, hledá své místo ve skupině a řeší situace, které jsou pro něj nové. Společně

trávení volného času se skupinou jej naplňuje. Významným faktorem je také místo bydliště. Je zřejmé, že na vesnici jsou možnosti volnočasových aktivit menší, ale naopak zde děti tráví více času venku, než děti ve městech (Vyhnálková, 2013).

3 MOŽNOSTI TRÁVENÍ VOLNÉHO ČASU DĚTÍ PŘEDŠKOLNÍHO VĚKU

V kapitole o možnostech trávení volného času dětí předškolního věku jsou rozděleny volnočasové aktivity na organizované a neorganizované a jsou blíže popsány v jednotlivých podkapitolách. Stručně lze rozdělení mezi těmito pojmy popsat tak, že organizované aktivity se uskutečňují pod odborným vedením dospělých osob, kterými jsou většinou pedagogové či dobrovolníci a neorganizované aktivity jsou velmi individuální a jejich trávení nezajišťuje žádné zařízení, ani systematické řízení (Bocan et al., 2012). Dále je vymezena podkapitola, popisující obecné výhody a nevýhody těchto aktivit.

3.1 Volnočasové aktivity

V dnešní době mají děti velký výběr možností, jak nakládat se svým volným časem. Volný čas mohou trávit individuálně – s vrstevníky, rodiči nebo v zařízeních poskytujících volnočasové aktivity (Bocan et al., 2012).

Hájek, Hofbauer a Pávková (2011) tvrdí, že v rámci volnočasových aktivit se vyskytují tři hlavní druhy činností, jimiž jsou práce, učení a hra, přičemž každá z nich má své specifické rysy. Tyto aktivity nejsou striktně oddělené a často se prolínají, což znamená, že člověk se může učit prostřednictvím hry i práce, a naopak učení se může odehrávat ve formě hry a podobně. Každá práce zahrnuje jak fyzickou, tak i psychickou složku v různém rozsahu. Předškolní děti se učí manuální práci prostřednictvím rukodělných a technických činností. Pávková (2014) učení označuje jako proces získávání znalostí, dovedností a formování osobnostních charakteristik. Během volnočasových aktivit probíhá učení neformálně či informálně. U předškolních dětí se neformální učení odehrává v rámci různých zájmových skupin, které děti navštěvují, zatímco informální učení je spontánní a vzniká neplánovaně v konkrétních situacích.

Během volného času se u dětí předškolního věku rozvíjí různé typy učení. Senzomotorické učení umožňuje dětem osvojovat si pohybové schopnosti prostřednictvím aktivit jako sport, rukodělné činnosti nebo hraní na hudební nástroje. Paměťové učení je důležité, když si děti potřebují zapamatovat pravidla hry nebo texty písní. Zdůrazňuje se rovněž i význam sociálního učení, které probíhá v rámci zájmových skupin, kde se setkávají děti se společnými zálibami. Převládá zde nezáměrné učení, což je dáno tím, že se děti do aktivit zapojují z vlastního zájmu a jsou motivovány vlastní volbou. Hra se vyznačuje jako činnost, která je spontánní a velmi úzce souvisí s volným časem (Pávková, 2014). Měla by dětem poskytovat pocit bezpečí. Podporuje jejich schopnost budovat vztahy s ostatními

a prohlubuje sociální vazby prostřednictvím společné aktivit, ať už s vrstevníky, nebo s rodinou. Děti si hrou také upevňují vlastní schopnost zvládat neúspěchy. Kromě toho se hra stává prostředkem, jak naplnit jejich kognitivní a estetické potřeby, neboť dítě touží objevovat a učit se novým věcem. Skrze hru se děti také projevují a rozvíjejí svoji kreativitu a individualitu, což vede k pocitu sebeuspokojení a naplnění (Kot'átková, 2014). V období předškolního věku se s dětmi hraje mnoho druhů her. Nejčastější je *symbolická hra*. Během ní děti používají existující předměty k reprezentaci něčeho jiného, jako například dřevěnou kostku využívají jako letadlo (Fontana, 2014). *Konstruktivní hra* se zaměřuje na vytváření konkrétních výtvorů, které podporují rozvoj dětského myšlení a orientaci v prostoru. Řadí se sem například hry s kostkami či stavebnicemi. *Námětová hra* umožňuje dětem hrát si „na něco či na někoho“, přičemž do hry přenášejí situace a zážitky z reálného života, kterých si mohly všimnout nebo je samy zažily (Suchánková, 2014). V období předškolního věku se ještě objevují *pohybové hry*, které jsou zaměřené na rozvoj právě pohybových schopností dětí. Tyto hry zahrnují zdolávání překážek, házení nebo skákání. V předškolním věku najdou své uplatnění také *počítačové hry*, které mohou podporovat rozvoj konkrétních kognitivních schopností. Avšak mohou současně dítě izolovat od společenských interakcí s ostatními, což může vést k omezeným možnostem pro rozvoj komunikačních dovedností a empatie (Fontana, 2014).

3.2 Organizované volnočasové aktivity

Dle Muellera et al. (2015) se jedná o aktivity, které jsou vedené dospělým vedoucím, přičemž jsou doprovázeny interakcí mezi vrstevníky. Mají pravidelný harmonogram a nabízí příležitost k praktickému zážitkovému učení a usnadňují jedincům realizovat jejich zájmy. Na organizovaných volnočasových aktivitách je dobrovolná účast.

Tyto aktivity lze také popsat jako organizované volnočasové aktivity dobrovolné, avšak s pravidelným setkáváním, výukou, tréninkem apod. Mají daná pravidla, předpoklady, zapojují různé účastníky, poskytují dohled a vedení, orientují se na cíl v podobě rozvoje určité dovednosti a podporují pozitivní rozvoj jedince. Soustředí se také na komplexní rozvoj ve více dovednostech (Mahoney et al., 2008 in Hamřík, 2022). Organizované volnočasové aktivity jsou častokrát úzce spjaty s teorií pozitivního vývoje mládeže, ze které vyplývá, že každý má své silné stránky, jež mohou být rozvíjeny pomocí vhodných zdrojů, které se na určitou oblast zaměřují. Spojení silných stránek a vhodných zdrojů vede jedince ke kladnému rozvoji v určitých oblastech. Tyto aktivity poskytují

prostor a příležitosti pro rozvoj silných stránek jedince. Zapojení jedinců podporuje jejich pozitivní vývoj (Lerner et al., 2005 in Hamřík 2022).

Volnočasové aktivity zpravidla probíhají v rámci určité instituce. V České republice je velmi rozmanitá síť zařízení, kde děti a mládež mají možnost trávit volný čas s vhodnou dostupností (Stašová et al., 2015). Hamřík (2022) uvádí, že mezi tyto organizované volnočasové aktivity se řadí individuální a skupinové sporty, umělecké aktivity, aktivity v mládežnických organizacích jako je např. Sokol, Skaut apod., aktivity ve volnočasových centrech, Domy dětí a mládeže nebo některé náboženské aktivity (Hamřík, 2022). Stašová et al. (2015) uvádí, že volný čas lze trávit organizovaně prostřednictvím jednorázových aktivit, soutěží či pravidelných zájmových aktivit. Tyto jednorázové akce, kterými mohou být školní výlety, lyžařské kurzy nebo exkurze pořádané školou, jsou zaměřeny především na relaxaci a odpočinek. Pravidelné zájmové aktivity poskytují dětem možnost vyplnit volný čas a rozvíjet se v různých oblastech. Pro trávení organizovaného volného času existují různé instituce, včetně středisek volného času, základních uměleckých škol, neziskových organizací, komerčních subjektů, otevřených klubů a nízkoprahových zařízení pro děti a mládež. Střediska volného času, v minulosti známá jako domy pionýrů a mládeže, se nyní nazývají Domy dětí a mládeže a poskytují širokou škálu pravidelných zájmových aktivit, které jsou orientované do pěti oblastí, jimiž jsou společenské a přírodní vědy, estetická výchova, technika a sport. Organizují také jednorázové akce jako soutěže, lyžařské kurzy nebo letní tábory. Základní umělecké školy navštěvují děti s talentem v oblasti umění, do kterého patří hudební, taneční, výtvarné a literárně-dramatické obory (Stašová et al., 2015).

Volnočasové aktivity Pávková (2014) dělí dle jejich zaměření na esteticko-výchovné, společenskovední, přírodovědně-ekologické, pracovní-technické, tělovýchovné a sportovní. Ve všech těchto oblastech se vedoucí zaměřují na rozvoj sociálních dovedností dětí. Tento přístup podporuje nejen dovednosti v daných oblastech, ale také pomáhá dětem lépe spolupracovat s ostatními, rozvíjí jejich komunikační schopnosti a podporuje jejich sociální integraci. Esteticko-výchovná zaměření podporují emocionální vývoj osobnosti, podněcují a rozvíjejí kreativní schopnosti, navíc také posilují smysl pro estetické hodnoty. Mezi ty patří hudba, výtvarné umění, drama a literatura. Společenskovední aktivity rozšiřují poznání o společnosti a její historii, zabývají se tradicemi, jazykovými dovednostmi a zahrnují například jazyková cvičení, folklór, historii a sběratelství. Přírodovědně-ekologické zaměření přibližuje vědecké poznatky, zdůrazňuje ochranu životního prostředí a buduje vztah k přírodě. Pracovní-technická zaměření se věnují rozvoji manuálních dovedností

a jemné motoriky a učí práci s různými materiály. Tělovýchovné a sportovní zaměření posiluje fyzickou kondici, podporuje toleranci, fair play a je důležité pro sebepoznání. Do těchto aktivit jsou zahrnuty sportovní hry, turistika a gymnastika. Tyto aktivity by měly být přizpůsobeny obsahem i rozsahem a měly by být vyvážené spontánními aktivitami, jenž si děti volí dle svých okamžitých potřeb. Zejména u mladších dětí by měla být k dispozici doba, kdy si mohou volně hrát bez předem stanovených pravidel. I přesto, že aktivity mohou mít významný výchovný přínos, není vhodné děti jimi přehlcovat, jelikož by se mohla vytratit hlavní podstata volného času, kdy děti dělají to, co chtějí, nikoli to, co musí. Nelze předpokládat, že čím více aktivit dítě navštěvuje, tím lépe je naplněn jeho volný čas.

Výzkum, prováděný v Srbsku Jankovićem et al. (2018) zjišťoval, jak rodiče vnímají fyzickou aktivitu svých dětí a čas, který děti tráví sledováním televize a používáním elektronických zařízení. Bylo zjištěno, že téměř 66 % dětí v předškolním věku se účastní nějaké organizované volnočasové činnosti. Nejčastěji děti navštěvují aktivity, které rozvíjí cizí jazyk, což lze považovat za vysoce uznávané, vzhledem k současné době, kdy jazyková vybavenost souvisí s budoucími možnostmi zaměstnání a vzdělávání. Dále rodiče uváděli jako časté aktivity sport a programy s estetickým zaměřením (balet, tanec, folklór). Přibližně 71 % rodičů považuje fyzickou aktivitu svých dětí za dostatečnou.

3.3 Neorganizované volnočasové aktivity

Neorganizovaný čas je důležitý zejména pro individuální potřeby dítěte. Jde o činnosti vykonávané ve volném čase, které probíhají neformálně. Tyto aktivity jsou často prováděny individuálně, nejsou nikým řízeny a odehrávají se mimo oficiálních zařízení. Primárním znakem neorganizovaných volnočasových aktivit je spontánnost. Tyto aktivity se obvykle odehrávají v prostředích či zařízeních, které nabízejí vhodné podmínky pro danou činnost (Kaplánek, 2012).

Dle Hamříka (2022) jsou neorganizované volnočasové aktivity charakteristické tím, že nemají strukturované aktivity. Tyto spontánní aktivity mohou zahrnovat širokou škálu činností, jako je hraní her, sledování televize, setkávání s kamarády a pohybové aktivity. Nejsou definovány pevnými cíli a často poskytují prostor pro osobní vyjádření, což může jedincům umožnit rozvoj své identity a dovedností. Výzkum z roku 2017, který prováděl Carley et al., se zaměřoval na zkoumání vztahu mezi docházkou do volnočasových zařízení a množstvím času, které děti tráví venku při volné hře. Bylo zjištěno, že děti, které navštěvují volnočasové zařízení, mají méně volné hry ve srovnání s dětmi, které do takových zařízení nechodí. Výzkum zdůrazňuje významnost volné a neorganizované hry. Rodiče i mateřské

školy by měli poskytovat a podporovat podmínky pro volnou dětskou hru (Carsley et al., 2017). Volný čas je již chápán jako příležitost pro osobní rozvoj a zdokonalování se, nikoli pouze jako doba odpočinku. Proto se mohou lidé v dnešní době setkat s výrazem edutainment, který vznikl z anglických slov education (výchova a vzdělávání) a entertainment (zábava). Edutainment znamená vzdělávání prostřednictvím zábavy, připomínající školu hrou. Patří sem například návštěvy muzea, zoologické zahrady, planetária apod. (Stašová et al., 2015).

Do možností, jak trávit čas neorganizovaně, lze zařadit také městské prostředí, kde děti předškolního věku využívají zejména dětská hřiště, parky, cyklostezky, dopravní hřiště a různá sportoviště. Další možností je mediální prostředí, a to především elektronická média. (Stašová et al., 2015). Ačkoliv je tato forma zábavy častější mezi školními dětmi, i mnoho předškoláků již vlastní mobilní telefony a používá tablety (Pew Research Center, 2020).

3.3.1 Elektronická zařízení ve volném čase předškolních dětí

Již od útlého věku se děti setkávají s moderní technologií a začleňují ji do svého života. Děti předškolního věku je aktivně využívají, někdy i několik hodin denně. S používáním těchto technologií jsou spojena rizika, která se mohou objevit v závislosti na věku dítěte, včetně poruch pozornosti u malých dětí, problémů se čtením u předškolních dětí a sociální izolace či povrchních sociálních vztahů u dětí školního věku (Spitzer, 2019). Dle Dočekala (2019) není třeba zcela zakazovat používání moderních technologií. Lepším přístupem je provázet děti světem technologií a upozorňovat je na možná rizika (Dočekal, 2019).

Je prospěšné motivovat děti již od raného věku k zapojení se do volnočasových aktivit, které nejsou závislé na moderních technologiích, přičemž je lze použít pouze jako nástroj. Tento přístup může přispět k lepší ochraně proti nebezpečí, jako je například nadměrné využívání těchto technologií (Glöckler & Brinton, 2019). Lidé nemusí vnímat moderní technologie výhradně negativně, neboť pokud jsou používány správně, mohou přinášet značné výhody. Mohou být obzvláště přínosné pro děti s behaviorálními problémy jako bezpečný prostředek pro uvolnění a zklidnění (Aiken, 2016).

Dočekal (2019) poukazuje na to, že moderní technologie mají potenciál motivovat zejména děti ve věku pěti až šesti let k rozvoji čtecích dovedností nebo učení se cizím jazykům. To je dáno převážně tím, že internet nabízí obsah v mnoha jazycích, obzvláště v angličtině (Dočekal, 2019). Rogers-Whitehead (2020) upozorňuje, že také rodiče často před svými dětmi používají moderní technologie jako způsob relaxace nebo odpočinku od povinností. Časté užívání mobilních telefonů může vést k tomu, že děti postupně ztrácí zájem

o komunikaci s rodiči a přestanou se snažit získat jejich pozornost (Rogers-Whitehead, 2020).

Americká pediatrická akademie zmiňuje, že děti mladší 18 měsíců by neměly trávit čas sledováním obrazovek vůbec. Pro děti do šesti let je doporučený denní limit sledování na maximálně jednu hodinu, přičemž obsah by měl být kvalitní a odpovídat věku dítěte, například prostřednictvím vzdělávacích her. Je důležité, aby děti byly seznámeny s moderními technologiemi co nejpозději a aby s nimi rodiče trávili čas (Dočekal, 2019).

3.4 Výhody a nevýhody volnočasových aktivit

Organizované volnočasové aktivity pro děti předškolního věku nabízí řadu výhod, ale přináší i některé nevýhody. Výhody přináší podpora interakcí s vrstevníky a rozvoj sociálních dovedností. Pravidelná fyzická aktivita je zásadní pro zdravý růst a vývoj dětí. Organizované sportovní aktivity pomáhají v boji proti obezitě a zlepšují celkovou fyzickou kondici. Často nabízí cílený rozvoj určitých dovedností, ať už se jedná o motorické schopnosti v rámci sportovních aktivit nebo kreativní a kognitivní dovednosti při uměleckých a vzdělávacích programech (Logan et al., 2019).

Negativně může působit přílišný důraz na organizované aktivity, což omezuje příležitosti pro svobodnou hru, která je klíčová pro kreativní a spontánní rozvoj dětí. Svobodná hra umožňuje dětem vyvíjet vlastní představivost a řešit problémy na základě vlastních zkušeností. S přílišným zapojením do organizovaných aktivit se mohou některé děti potýkat se zvýšeným tlakem a stresem. Je proto důležité nalézt rovnováhu mezi organizovanými aktivitami a volným časem, aby se předešlo přetížení dětského rozvrhu. Děti, které jsou příliš vystaveny strukturovaným aktivitám, mohou ztratit zájem o samotnou aktivitu a může u nich dojít k poklesu motivace k účasti (Ponti, 2023).

Kaplánek (2012) jako výhodu uvádí rozvoj dítěte v konkrétních oblastech. Každá činnost pomáhá rozvíjet určité schopnosti a dovednosti, ať už jde o hraní na hudební nástroje či pohybové dovednosti. Dítě tímto formuje a rozvíjí svoji osobnost a plní si přání. Dle Bendla (2015) má dítě možnost díky volnočasovým zařízením poznat nové přátele, jež mají podobné zájmy, seznamovat se s novými autoritami a zaujímat nové role. Výhodou volnočasových aktivit je také to, že díky nim může dítě objevit své silné stránky. Společné rozhovory o průběhu kroužku, sdílení radosti z pokroků dítěte, účast na jeho vystoupeních, podpora během sportovních utkání a podobné aktivity posilují pouto mezi rodičem a dítětem (Pávková, 2014).

Zapojení dítěte do volnočasových aktivit vede k vytvoření pozitivního návyku k pravidelné činnosti a může tím předcházet výskytu patologických jevů v budoucnosti (Hájek et al., 2011). Chvátalová (2022) zdůrazňuje, že pravidelná fyzická aktivita prováděná v rámci volnočasových aktivit, slouží jako prevence před civilizačními chorobami či obezitou. Opravilová (2016) zmiňuje, že výhodou pro děti je zkoušení různorodých činností a zapojení se do nich již v raném věku. Tyto zkušenosti jim umožňují objevovat a rozvíjet nové dovednosti, které se mohou ukázat jako cenné v pozdějších fázích jejich života (Opravilová, 2016).

Děti prostřednictvím volnočasových aktivit uspokojují své potřeby a jsou pozitivně emočně naladěné. Také přenáší naučené dovednosti a návyky do domácího prostředí, kde se zabývají činnostmi a prospěšnými aktivitami (Hájek et al., 2011).

Jako jednu z nevýhod Křížiková (2012) uvádí, že příliš uspořádaný a naplněný volný čas dětí aktivitami může vést k tomu, že v budoucnu budou mít problém se umět samy zabavit. Pokud se dítě rozvíjí výhradně v jedné specifické oblasti, může sice dosáhnout určité úrovně úspěchu a získat sebevědomí, ale jeho rozvoj je jednostranný. Následně nastává situace, kdy dítě v mladém věku exceluje například ve hře na hudební nástroj, avšak má problémy s pohybovou obratností nebo s navazováním kontaktů s vrstevníky. Svobodová (2010) ve své knize upozorňuje na riziko přetížení dětí činnostmi, díky kterým nemají dostatek času na odpočinek a hraní si. Tento pohled sdílí také Mertin (2015), který navíc zdůrazňuje důležitost toho, aby rodiče brali v potaz potřeby svých dětí a respektovali je.

Výzkum Eime (2013) zjistil, že děti zapojené do příliš mnoha organizovaných aktivit, nemohou mít dostatek času na volnou hru, která je důležitá pro rozvoj. Intenzivní zapojení do sportovních aktivit může vést k přetížení a stresu, zejména pokud jsou od dětí očekávány vysoké výkony. Dále zmiňuje, že ve velmi konkurenčním prostředí může dojít k sociální izolaci dětí (Eime, 2013).

Bacus (2004) doporučuje, aby děti do pěti let navštěvovaly maximálně jednu organizovanou volnočasovou aktivitu týdně. Je důležité, aby rodiče brali v potaz přání dítěte, a to i v případě, že si dítě přeje chodit na kroužek se svým kamarádem. Pokud se dítě vyjádří, že už nechce na daný kroužek chodit, nemělo by k tomu být nuceno, protože by to mohlo vést k trvalé averzi vůči této aktivitě (Bacus, 2004).

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 METODOLOGIE VÝZKUMU

Praktická část bakalářské práce se zabývá názory rodičů na organizované volnočasové aktivity dětí předškolního věku. Pro zpracování výzkumné části byl zvolen kvantitativní výzkum, při němž bylo shromažďování dat realizováno prostřednictvím dotazníkového šetření. Tato metoda kvantitativního výzkumu využívala anonymní dotazník určený rodičům dětí v předškolním věku. V následujících podkapitolách jsou prezentovány cíle výzkumu, výzkumné otázky a výzkumný vzorek. Poté je představena výzkumná metoda, která byla využita pro tento výzkum a v neposlední řadě je popsána realizace výzkumu.

4.1 Cíl výzkumu

Hlavním cílem výzkumu je zjistit, jaký názor mají rodiče na organizované volnočasové aktivity dětí předškolního věku.

Dílčí výzkumné cíle:

1. Zjistit, jaké jsou faktory ovlivňující rozhodnutí rodičů při výběru organizovaných volnočasových aktivit předškolních dětí.
2. Zjistit, jaký typ organizovaných volnočasových aktivit nejčastěji rodiče preferují u předškolních dětí.
3. Zjistit, jaké jsou dle rodičů výhody a nevýhody organizovaných volnočasových aktivit.

4.2 Výzkumné otázky

Hlavní výzkumná otázka

Jaký je názor rodičů na organizované volnočasové aktivity dětí předškolního věku?

Dílčí výzkumné otázky

1. Jaké faktory ovlivňují rozhodnutí rodičů při výběru organizovaných volnočasových aktivit předškolních dětí?
2. Jaký typ organizovaných volnočasových aktivit nejčastěji rodiče preferují u předškolních dětí?
3. Jaké jsou dle rodičů výhody a nevýhody organizovaných volnočasových aktivit?

4.3 Výzkumný vzorek

Výzkumný soubor tohoto výzkumu tvořili rodiče dětí v předškolním věku. Před zahájením průzkumného šetření byl realizován předvýzkum, během kterého bylo požádáno 12 rodičů z mého okolí o vyplnění dotazníku. Díky získaným odpovědím a jejich připomínkám byly upraveny formulace některých otázek. Následně byl zahájen hlavní výzkum, přičemž dotazníky byly rodičům poskytnuty výhradně v elektronické podobě prostřednictvím Google Forms. Celkem se do výzkumu zapojilo 124 rodičů, jejichž děti jsou v předškolním věku, navštěvují mateřskou školu v Jihomoravském kraji a účastní se alespoň jedné organizované volnočasové aktivity. Pro výběr respondentů byla použita metoda dostupného výběru.

4.4 Výzkumná metoda

Pro shromáždění potřebných údajů byl využit kvantitativní výzkum, který patří k hlavním pedagogickým výzkumům. K tomuto účelu byla využita metoda dotazníku administrovaná online formou určená rodičům dětí v předškolním věku. Volba dotazníku byla motivována jeho schopností efektivně a rychle shromažďovat větší množství dat.

Tato metoda zaručuje anonymitu účastníků, což přispívá k získání více pravdivějších odpovědí. Na druhé straně, jako nevýhodu lze považovat omezené možnosti pro odpovědi respondentů. Dotazník může obsahovat předem stanovené odpovědi na položené otázky (Gavora, 2010).

Pro účely této bakalářské práce byl sestaven dotazník obsahující 20 otázek. V rámci výzkumu byla využita kombinace uzavřených, polouzavřených a škálovaných otázek. Uzavřené otázky s předem definovanými možnostmi odpovědi jsou použity u otázek číslo 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 12 a 16. Polouzavřené otázky, které umožňují flexibilnější odpovědi, ale stále v určitém rámci, byly použity u otázek číslo 11, 13, 14 a 15. Škálované otázky, které umožňují vyjádření míry souhlasu na intervalové škále jsou použity u otázek číslo 17, 18, 19 a 20.

Na začátku dotazníku je umístěn úvodní text se základními údaji a pokyny. Je zde také uvedeno, že odpovědi na dotazník jsou plně anonymní a účast na výzkumu je dobrovolná. Dotazník obsahuje demografické otázky a pokračuje otázkami zaměřenými na téma organizovaných volnočasových aktivit dětí předškolního věku (Gavora, 2010). Dotazník je součástí přílohy P I.

4.5 Realizace výzkumu

Elektronická verze dotazníku byla prostřednictvím e-mailu distribuována do 40 mateřských škol v Jihomoravském kraji. Bylo osloveno vedení mateřských škol s žádostí o pomoc při distribuci odkazu na dotazník v Google Forms prostřednictvím odeslání e-mailu s průvodním slovem a odkazem rodičům předškolních dětí. Rodiče byli před vyplněním dotazníků seznámeni s tím, že je dotazník anonymní.

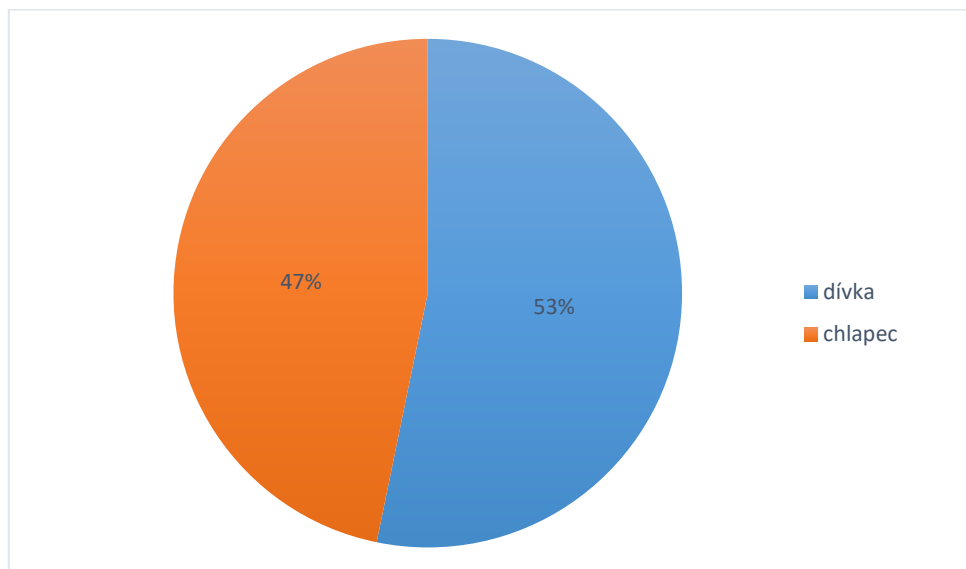
5 ANALÝZA VÝSLEDKŮ

Po shromáždění dat z online dotazníkového šetření, byla veškerá data nejprve přepsána do programu Microsoft Office Excel. Z dat byly vytvořeny koláčové, sloupcové a pruhové grafy pro lepší přehlednost, které ukazují relativní a absolutní četnost. Všechny sestavené grafy byly důkladně popsány, aby bylo zřejmé, co jejich údaje představují.

5.1 Výsledky a interpretace dat

Otázka č. 1 – Pohlaví dítěte

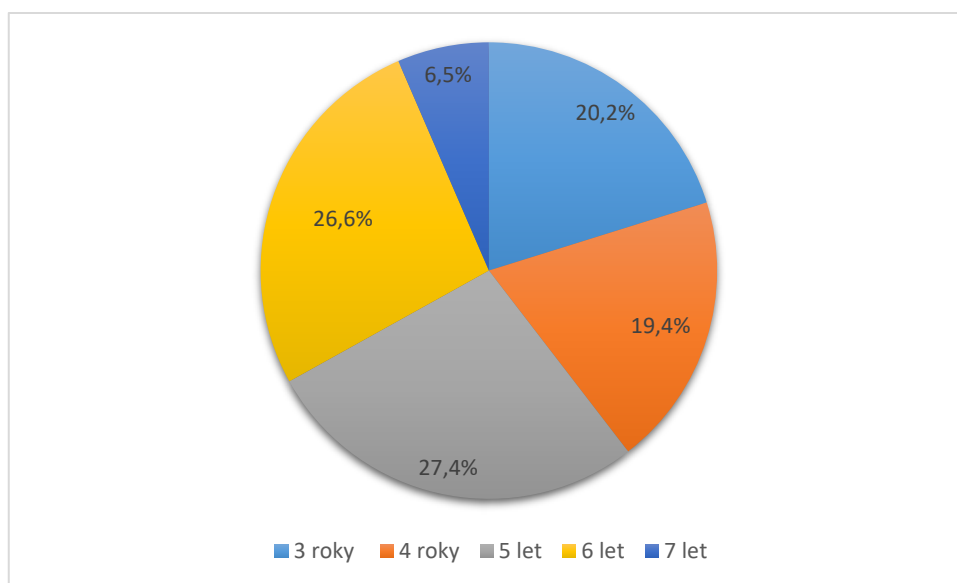
Graf číslo 1 nám poskytuje přehled pohlaví dětí respondentů. Z odpovědí na otázku č. 1 vyplývá, že poměr zastoupení dívek a chlapců je velice podobný. Z celkového počtu 124 (100 %) respondentů odpovědělo 53 % (66) dívek a 47 % (58) rodičů odpovědělo chlapec.

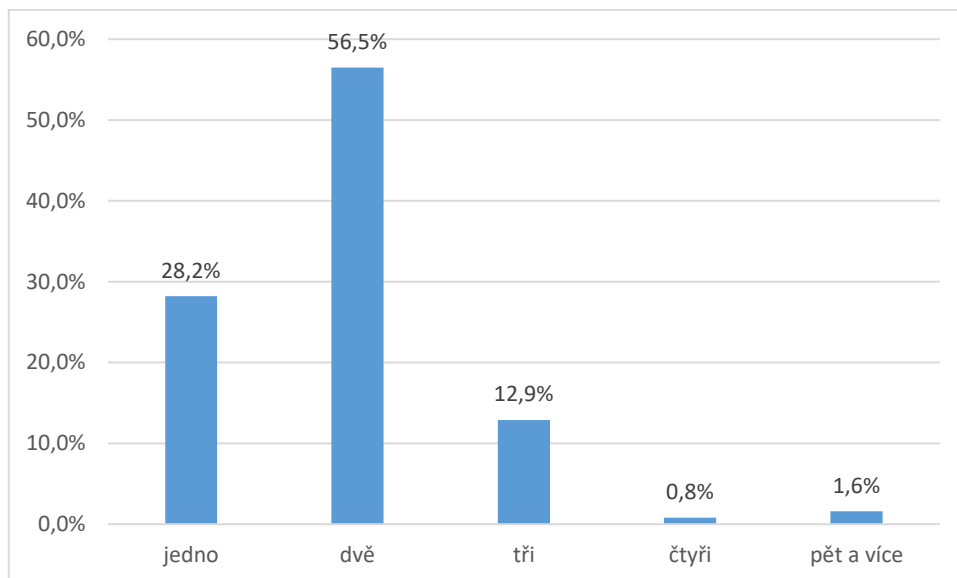
Graf 1 *Pohlaví dítěte*

Otázka č. 2 – Věk dítěte

V grafu č.2 je znázorněn věk dětí respondentů, kteří se zúčastnili výzkumu. 20,2 % (25) respondentů zvolilo odpověď 3 roky, 19,4 % (24) rodičů označilo odpověď 4 roky, 27,4 % (34) respondentů odpovědělo 5 let, 26,6 % (33) rodičů označilo 6 let a 6,5 % (8) rodičů zvolilo odpověď 7 let.

Graf 2 Věk dítěte**Otázka č. 3 – Kolik máte celkem dětí?**

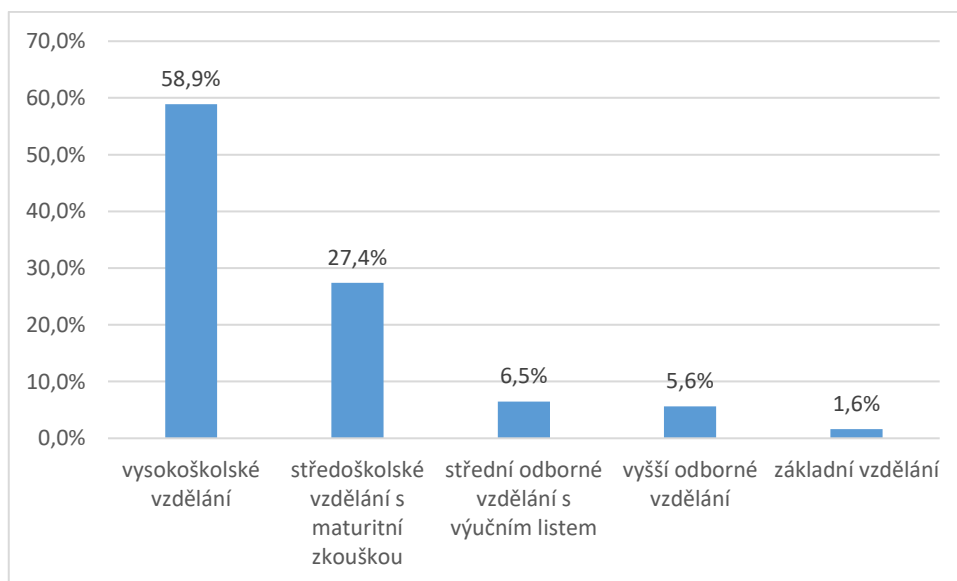
Graf číslo 3 znázorňuje, kolik mají respondenti celkem dětí. Jedno dítě má 28,2 % (35) rodičů, dvě děti označilo 56,5 % (70) respondentů, tři děti má 12,9 % (16) rodičů, čtyři děti má 0,8 % (1) a pět a více dětí uvedlo 1,6 % (2) respondentů.

Graf 3 Počet dětí celkem

Otázka č. 4 – Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

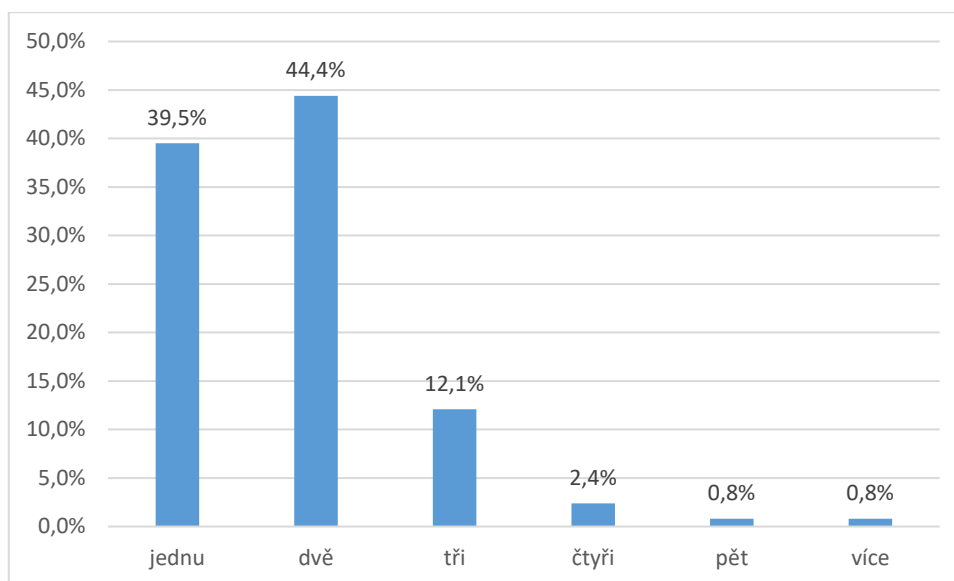
Z grafu č. 4 vyplývá, že vzdělání respondentů, kteří se zúčastnili výzkumu, je převážně vysokoškolské. Jedná se celkem o 58,9 % (73) respondentů, středoškolské vzdělání s maturitní zkouškou má 27,4 % (34) respondentů, střední odborné vzdělání s výučním listem má 6,5 % (8) respondentů. Vyšší odborné vzdělání má 5,6 % (7) respondentů. Základní vzdělání uvedlo pouze 1,6 % (2) respondentů.

Graf 4 Vzdělání respondentů

Otázka č. 5 – Kolik organizovaných volnočasových aktivit Vaše dítě navštěvuje?

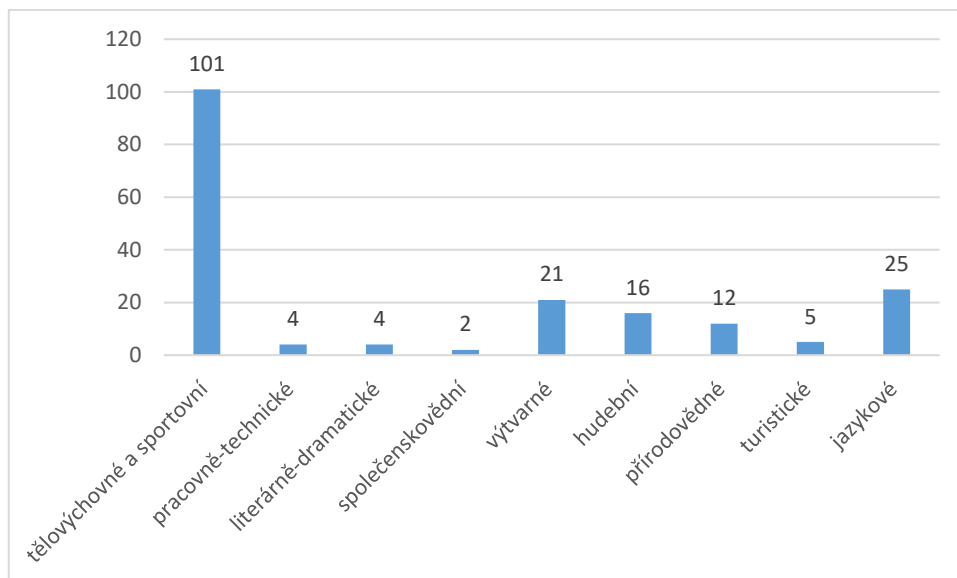
Otázka č. 5 v dotazníku zjišťovala počet organizovaných volnočasových aktivit, které dítě předškolního věku navštěvuje. V grafu č. 5 je znázorněno, že 39,5 % (49) dětí navštěvuje jednu organizovanou volnočasovou aktivitu, 44,4 % (55) navštěvuje dvě, tři aktivity zvolilo 12,1 % (15) rodičů, odpověď čtyři uvedlo 2,4 % (3) rodičů, odpověď pět vybralo 0,8 % (1) a 0,8 % (1) rodičů odpovědělo více.

Graf 5 Počet dětmi navštěvovaných volnočasových aktivit

Otázka č. 6 – Jaké organizované volnočasové aktivity navštěvuje Vaše dítě?

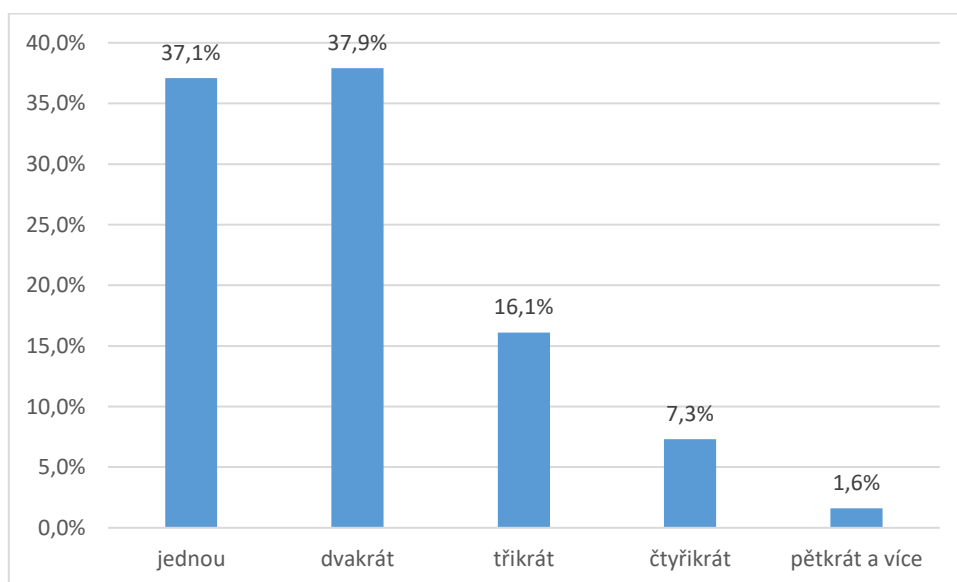
V grafu č. 6 jsou znázorněny odpovědi na otázku zjišťující, jaké organizované volnočasové aktivity děti předškolního věku navštěvují. Rodiče mohli volit více odpovědí. Odpověď tělovýchovné a sportovní aktivity zvolilo 81,5 % (101) respondentů. Shodný výsledek byl u odpovědi pracovní-technických a literárně-dramatických aktivit v počtu 3,2 % (4) rodičů. Odpověď společenskovední aktivity zvolili 1,6 % (2) respondentů, 16,9 % (21) respondentů uvedlo výtvarné aktivity. Odpověď hudební aktivity odpovědělo 12,9 % (16) respondentů, přírodovědné aktivity označilo 9,7 % (12) respondentů. Turistické aktivity zvolilo 4 % (5) respondentů a odpověď jazykové aktivity zvolilo 20,2 % (25) rodičů.

Graf 6 Typ dětmi navštěvovaných organizovaných volnočasových aktivit

Otázka č. 7 – Kolikrát týdně navštěvuje Vaše dítě organizované volnočasové aktivity?

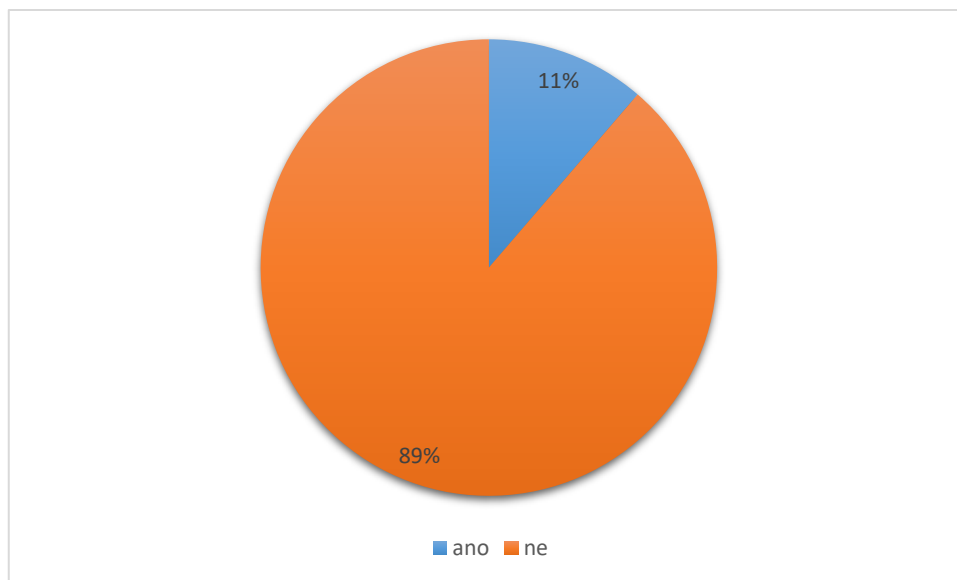
Graf č. 7 zobrazuje odpovědi na uzavřenou otázku č. 7 zjišťující, kolikrát týdně dítě předškolního věku navštěvuje organizované volnočasové aktivity. 37,1 % (46) respondentů zvolilo odpověď jednou týdně. Odpověď dvakrát týdně zvolilo 37,9 % (47) rodičů. Možnost třikrát týdně označilo 16,1 % (20) respondentů. 7,3 % (20) rodičů uvedlo odpověď čtyřikrát a 1,6 % (2) respondentů zvolilo odpověď pětkrát a více.

Graf 7 Četnost týdenní účasti dětí na organizovaných aktivitách

Otázka č. 8 – Navštěvuje Vaše dítě více organizovaných volnočasových aktivit ve stejný den?

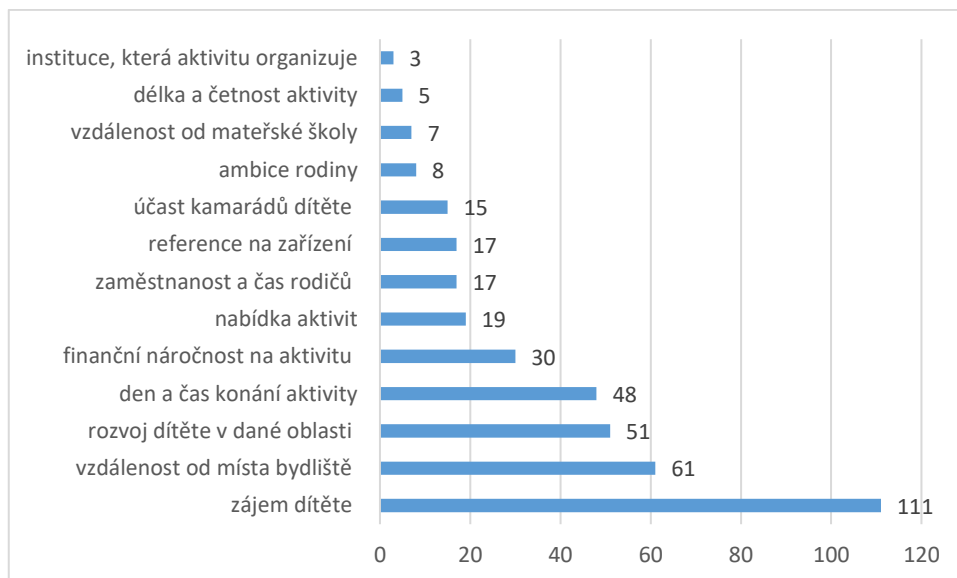
V grafu č. 8 jsou znázorněny odpovědi na uzavřenou otázku č. 8 zjišťující, zda děti předškolního věku mají více aktivit v jeden den. Odpověď ano zvolilo 11 % (14) respondentů a 89 % (110) respondentů označilo ne.

Graf 8 Počet organizovaných volnočasových aktivit v jeden den

Otázka č. 9 – Co nejvíce rozhoduje o výběru organizovaných volnočasových aktivit?

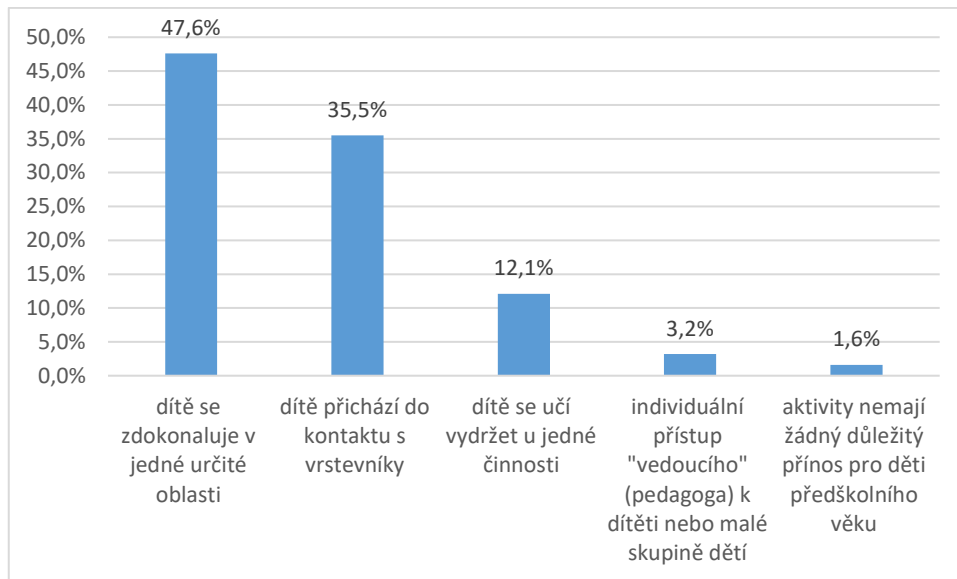
Graf č. 9 popisuje výsledky odpovědí na uzavřenou otázku č. 9, kde respondenti uváděli, co nejvíce rozhoduje o výběru organizovaných volnočasových aktivit. Respondenti měli možnost výběru více odpovědí. Zájem dítěte označilo 89,5 % (111) respondentů, vzdálenost od místa bydliště odpovědělo 49,2 % (61) rodičů, rozvoj dítěte v dané oblasti označilo 41,1 % (51) respondentů, den a čas konání aktivity zvolilo 38,7 % (48) respondentů, finanční náročnost zvolilo 24,2 % (30) rodičů, nabídku aktivit označilo 15,3 % (19) respondentů, zaměstnanost a čas rodičů zvolilo 13,7 % (17) rodičů, reference na zařízení označilo 13,7 % (17) respondentů, účast kamarádů dítěte zvolilo 12,1 % (15) rodičů, ambice rodiny označilo 6,5 % (8) rodičů, délku a četnost aktivity 4 % (5) respondentů a instituce, která aktivitu organizuje 2,4 % (3) respondentů.

Graf 9 Rozhodující faktory rodičů o výběru volnočasových aktivit dětí

Otázka č. 10 – Co považujete za nejdůležitější přínos organizovaných volnočasových aktivit dětí předškolního věku?

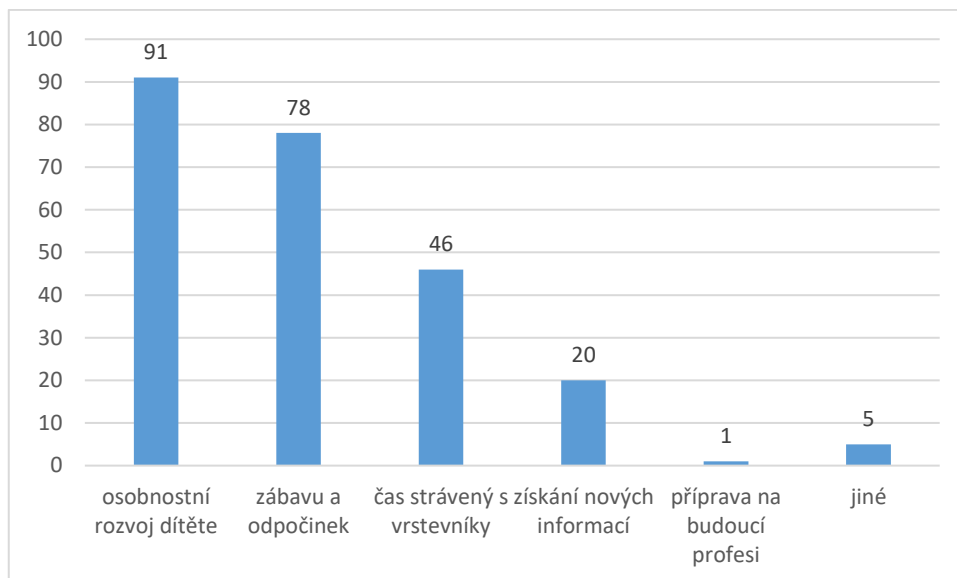
Graf č. 10 znázorňuje odpovědi na uzavřenou otázku č. 10 zjišťující nejdůležitější přínos organizovaných volnočasových aktivit. Odpověď dítě se zdokonaluje v jedné určité oblasti zvolilo 47,6 % (59) respondentů, dítě přichází do kontaktu s vrstevníky označilo 35,5 % (44) rodičů, dítě se učí vydržet u jedné činnosti zvolilo 12,1 % (15) respondentů, individuální přístup „vedoucího“ (pedagoga) k dítěti či malé skupině dětí označilo 3,2 % (4) respondentů a 1,6 % (2) respondentů označili, že aktivity nemají žádný důležitý přínos pro děti předškolního věku.

Graf 10 Nejdůležitější přínos volnočasových aktivit u dětí

Otázka č. 11 – Co od organizovaných volnočasových aktivit Vašeho dítěte Vy osobně očekáváte?

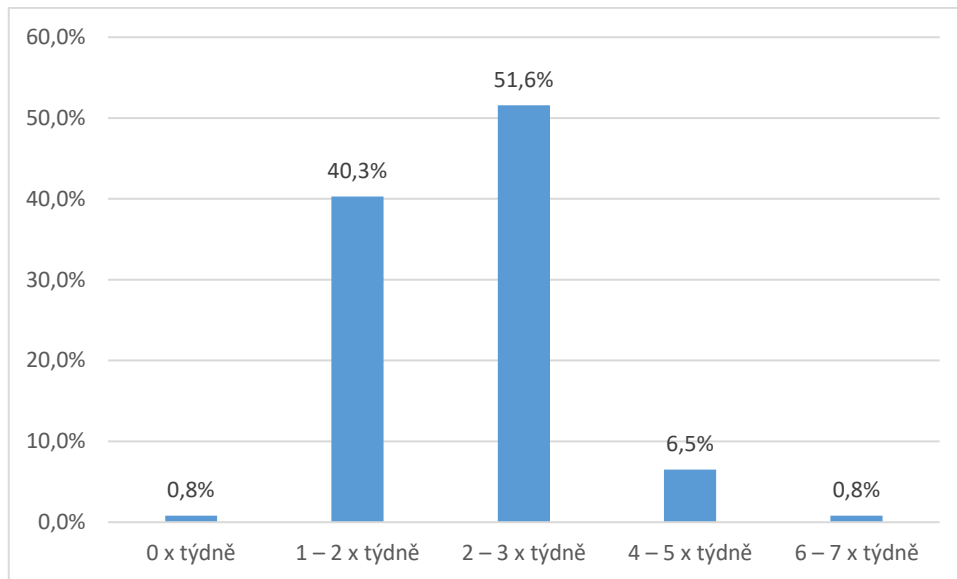
Polouzavřená otázka č. 11 zjišťovala, co od organizovaných volnočasových aktivit očekávají rodiče. Respondenti měli možnost výběru více odpovědí. Graf č. 11 vyjadřuje, že nejčastější odpověď byla osobnostní rozvoj dítěte, kterou uvedlo 73,4 % (91) respondentů. Druhou nejčastější odpovědí, kterou rodiče od organizovaných volnočasových aktivit očekávají, je zábava a odpočinek 62,9 % (78). 37,1 % (46) rodičů označilo čas strávený s vrstevníky. 16,1 % (20) rodičů zvolilo odpověď získání nových informací. Odpověď příprava na budoucí profesi označilo pouze 0,8 % (1) respondentů. Možnost jiné odpovědi zvolilo 4 % (5) respondentů. Respondenti zde nejčastěji uváděli odpověď „vybití přebytečné energie“.

Graf 11 Očekávání od organizovaných volnočasových aktivit

Otázka č. 12 – Jak často by se, podle Vás, měly děti věnovat organizovaným volnočasovým aktivitám?

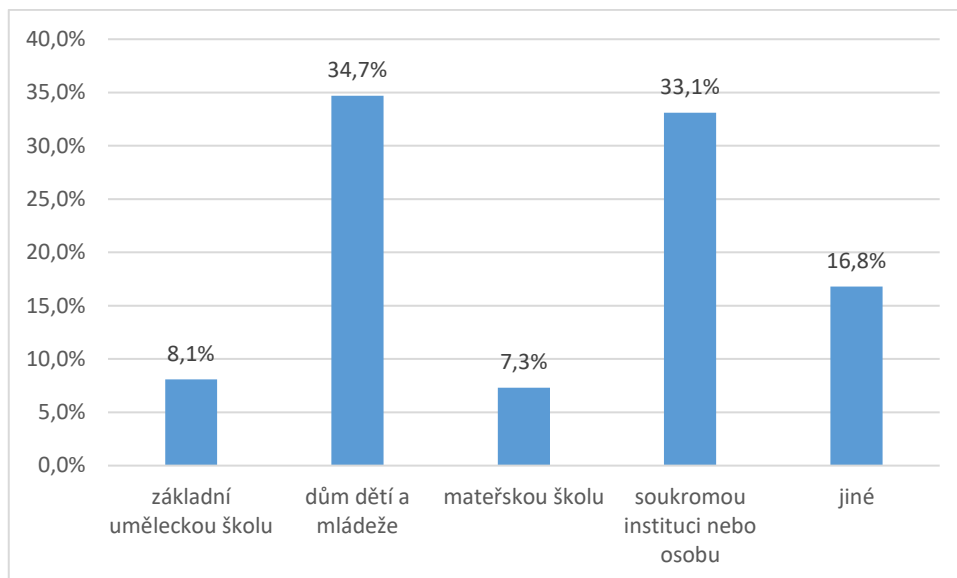
V grafu č. 12 jsou zobrazeny uzavřené odpovědi na otázku č. 12 zjišťující, jak často by se měly děti věnovat organizovaným volnočasovým aktivitám. Odpověď 0 x týdně zvolilo 0,8 % (1) respondentů. Odpověď 1-2 x týdně zvolilo 40,3 % (50) respondentů, odpověď 2-3 x týdně označilo 51,6 % (64) respondentů, 4-5 x týdně zvolilo 6,5 % rodičů a odpověď 6-7 x týdně zvolilo 0,8 % (1) respondentů.

Graf 12 Doporučená frekvence organizovaných aktivit dle rodičů

Otázka č. 13 – Koho nebo co považujete za nejvhodnější instituci organizovaných volnočasových aktivit?

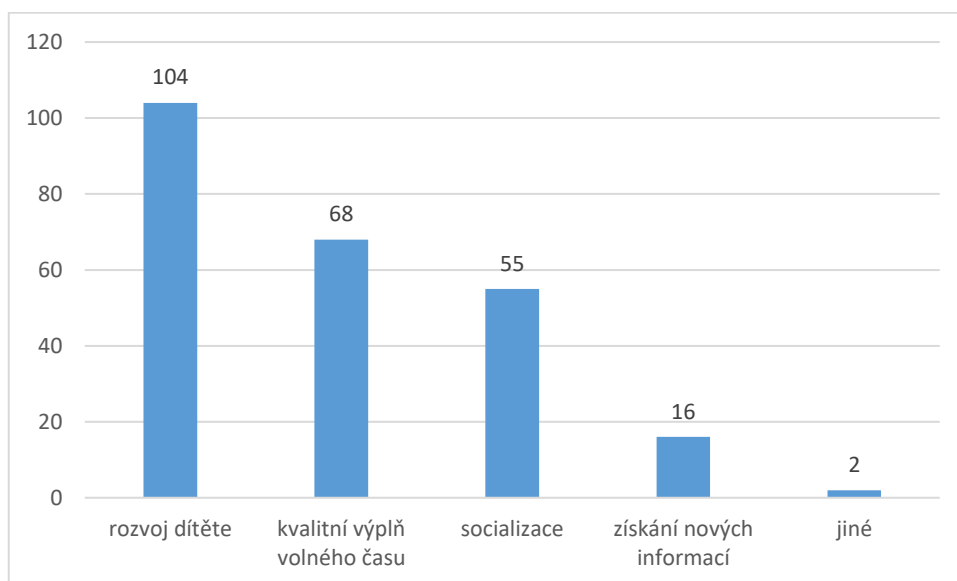
Polouzavřená otázka č.13 se respondentů tázala na to, koho nebo co považují za nejvhodnější instituci organizovaných volnočasových aktivit. Graf číslo 13 vyjadřuje, že Dům dětí a mládeže uvedlo 34,7 % (43) respondentů. Jako druhou nejvhodnější instituci rodiče považují soukromou instituci nebo osobu v počtu 33,1 % (41). 8,1 % (10) rodičů označilo základní uměleckou školu. 7,3 % (9) rodičů považuje mateřskou školu za nejvhodnější. Možnost jiné odpovědi zvolilo 16,8 % (21) respondentů. Respondenti zde nejčastěji uváděli odpověď „nezáleží na instituci, ale na referenci“ anebo že „záleží na typu aktivity“.

Graf 13 Preferované instituce pro volnočasové aktivity dětí

Otázka č. 14 – Jaké jsou dle Vás výhody organizovaných volnočasových aktivit?

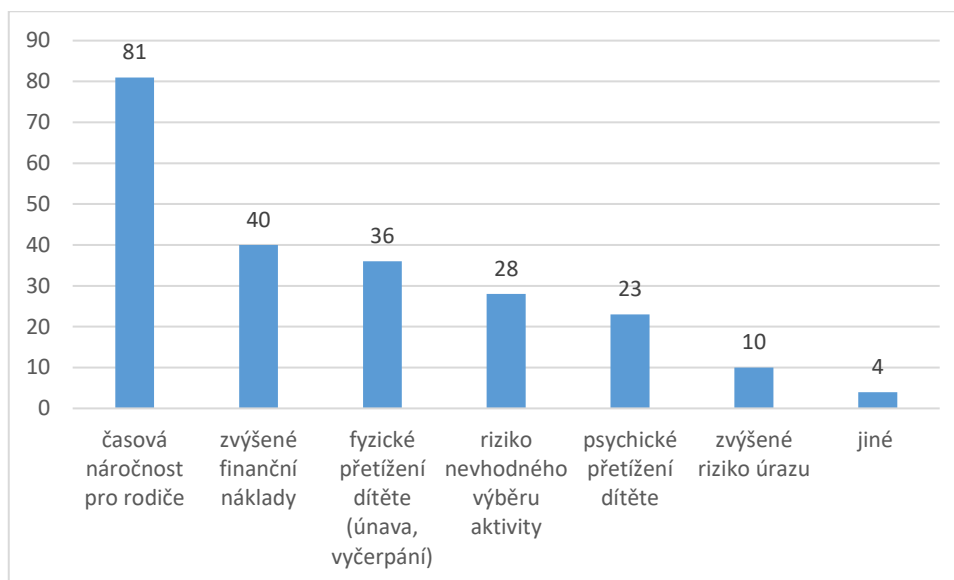
V grafu č. 14 jsou zobrazeny odpovědi na polouzavřenou otázku č. 14 zjišťující, jaké jsou výhody organizovaných volnočasových aktivit. Respondenti měli možnost výběru více odpovědí. Nejčastější odpověď byla rozvoj dítěte, kterou zvolilo 83,9 % (104) respondentů. Druhou nejčastější odpovědí byla kvalitní výplň volného času 54,8 % (68). 44,4 % (55) rodičů vybralo socializaci. 12,9 % (16) rodičů považuje za výhodu získání nových informací. Možnost jiné odpovědi zvolilo 1,6 % (2) respondentů. V otevřených odpovědích nejčastěji uváděli, že vidí výhodu v každé zmíněné odpovědi.

Graf 14 Výhody organizovaných volnočasových aktivit

Otázka č. 15 – Jaké jsou dle Vás nevýhody organizovaných volnočasových aktivit?

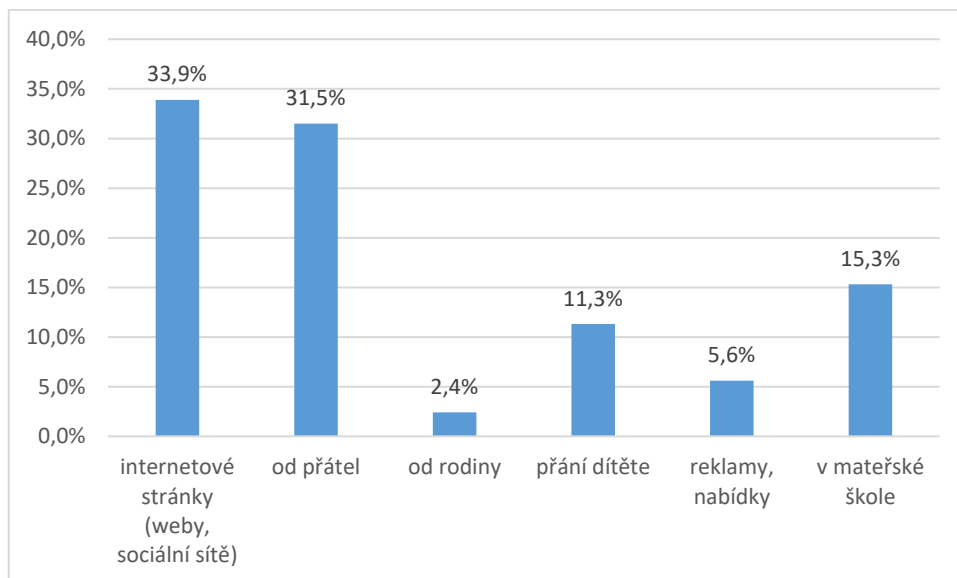
Grafu č. 15 popisuje výsledky odpovědí na polouzavřenou otázku č. 15 zjišťující, jaké jsou nevýhody organizovaných volnočasových aktivit. Respondenti měli možnost výběru více odpovědí. Nejčastější odpověď byla časová náročnost pro rodiče, kterou zvolilo 65,3 % (81) respondentů. Druhá nejčastější odpověď byla zvýšené finanční náklady 32,3 % (40). 29 % (36) rodičů označilo odpověď fyzické přetížení dítěte (únava, vyčerpání). Odpověď riziko nevhodného výběru aktivity zvolilo 22,6 % (28) rodičů. Psychické přetížení dítěte zvolilo 18,5 % (23) respondentů. 8,1 % (10) rodičů zvolilo odpověď zvýšené riziko úrazu. Položku jiné označilo 3,2 % (4) respondentů. Z toho 1,6 % (2) respondentů uvedlo, že žádné nevýhody nevnímají a další 1,6 % (2) respondentů uvedlo, že nevýhodou jsou všechny zmíněné odpovědi, avšak je to otázka správné míry.

Graf 15 Nevýhody organizovaných volnočasových aktivit

Otázka č. 16 – Jak jste se o organizovaných volnočasových aktivitách dozvěděli?

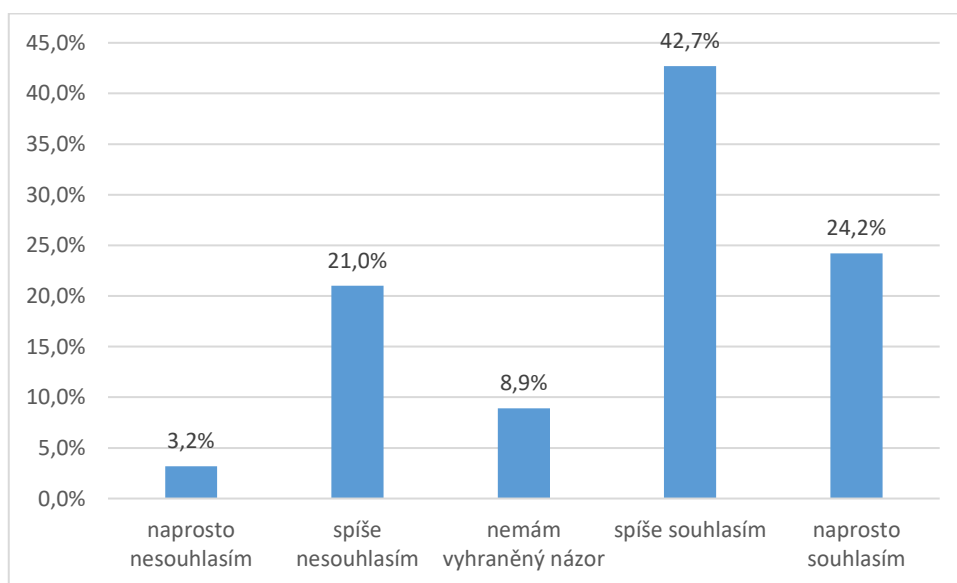
Graf č. 16 znázorňuje odpovědi na uzavřenou otázku č. 16 zjišťující, jak se rodiče o organizovaných volnočasových aktivitách dozvěděli. Odpověď internetové stránky (weby, sociální sítě) označilo 33,9 % (42) respondentů, od přátel zvolilo 31,5 % (39) rodičů, od rodiny označilo 2,4 % (3) respondentů, odpověď přání dítěte odpovědělo 11,3 % (14) respondentů, reklamy a nabídky zvolilo 5,6 % (7) rodičů a odpověď v mateřské škole zvolilo 15,3 % (19) rodičů.

Graf 16 Získávání informací o volnočasových aktivitách dětí

Otázka č. 17–V místě svého bydliště jste spokojeni s nabídku organizovaných volnočasových aktivit.

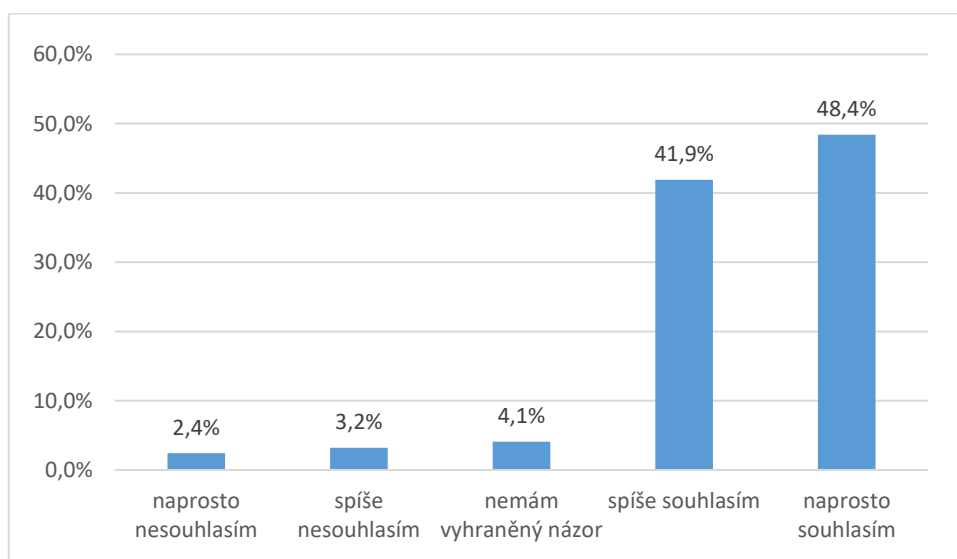
Graf č. 17 popisuje výsledky odpovědí na škálovanou otázku č. 17, kde respondenti volili na pětibodové škále, do jaké míry souhlasí či nesouhlasí s výrokem, že „v místě svého bydliště jsou spokojeni s nabídku organizovaných volnočasových aktivit.“ 3,2 % (4) respondentů naprosto nesouhlasí, 21 % (26) respondentů spíše nesouhlasí, 8,9 % (11) rodičů označilo, že nemá vyhraněný názor, 42,7 % (53) respondentů spíše souhlasí a 24,2 % (30) naprosto souhlasí.

Graf 17 Spokojenost s nabídkou volnočasových aktivit v místě bydliště

Otázka č. 18 – Při výběru organizovaných volnočasových aktivit by mělo rozhodovat přání dítěte.

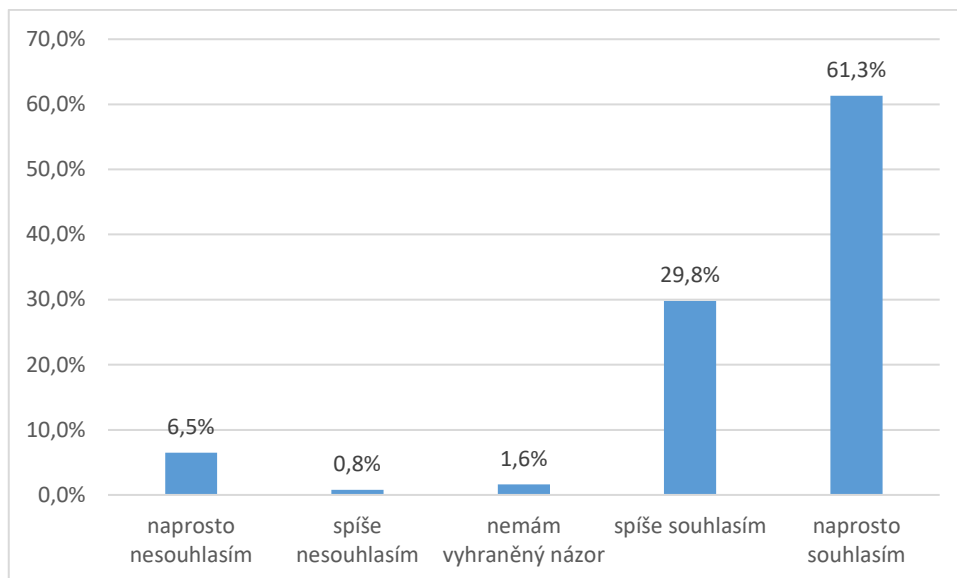
Graf č. 18 popisuje výsledky odpovědí na škálovanou otázku č. 18, kde respondenti volili, do jaké míry souhlasí či nesouhlasí s výrokem „Při výběru organizovaných volnočasových aktivit by mělo rozhodovat přání dítěte.“ 2,4 % (3) respondentů naprosto nesouhlasí, 3,2 % (4) respondentů spíše nesouhlasí, 4,1 % (5) rodičů označilo, že nemá vyhraněný názor, 41,9 % (52) respondentů spíše souhlasí a 48,4 % (60) naprosto souhlasí.

Graf 18 *Vliv přání dítěte na výběr volnočasových aktivit*

Otázka č. 19 Organizované volnočasové aktivity mají pozitivní vliv na rozvoj dítěte.

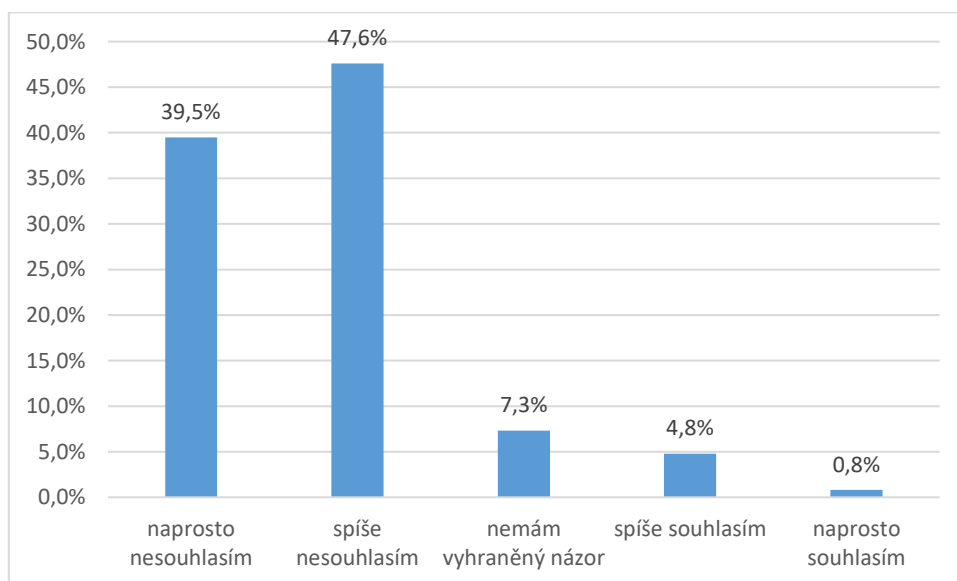
Graf č. 19 znázorňuje odpovědi na škálovanou otázku č. 19, kde respondenti volili, do jaké míry souhlasí či nesouhlasí s výrokem „Organizované volnočasové aktivity mají pozitivní vliv na rozvoj dítěte.“ 6,5 % (8) respondentů naprosto nesouhlasí, 0,8 % (1) respondentů spíše nesouhlasí, 1,6 % (2) rodičů označilo, že nemá vyhraněný názor, 29,8 % (37) respondentů spíše souhlasí a 61,3 % (76) naprosto souhlasí.

Graf 19 *Vliv volnočasových aktivit na rozvoj dítěte*

Otázka č. 20 – Při výběru organizovaných volnočasových aktivit by měl rozhodovat zájem rodiče místo zájmu dítěte.

Graf č. 20 znázorňuje odpovědi na škálovanou otázku č. 20, kde respondenti volili, do jaké míry souhlasí či nesouhlasí s výrokem „Při výběru organizovaných volnočasových aktivit by měl rozhodovat zájem rodiče místo zájmu dítěte.“ 39,5 % (49) respondentů naprosto nesouhlasí, 47,6 % (59) respondentů spíše nesouhlasí, 7,3 % (9) rodičů označilo, že nemá vyhraněný názor, 4,8 % (6) respondentů spíše souhlasí a 0,8 % (1) naprosto souhlasí.

Graf 20 *Vliv zájmu rodiče při výběru volnočasových aktivit dítěte*

Tato kapitola poskytla důkladný přehled a interpretaci získaných dat z dotazníkového šetření. Výsledky jsou zobrazeny pomocí koláčových, sloupcových a pruhových grafů, které umožňují jasně a přehledně interpretovat odpovědi respondentů. Interpretace dat odhalila, jaké mají rodiče názory na organizované volnočasové aktivity dětí předškolního věku. Tato kapitola tak představuje základ pro diskusi, která je zpracována v následující části této práce.

6 SHRNUÍ VÝSLEDKŮ VÝZKUMU

Hlavním cílem výzkumu bylo zjistit, jaký mají rodiče názor na organizované volnočasové aktivity. Dílčími cíli, ze kterých vycházely dílčí výzkumné otázky, bylo zjistit, jaké faktory ovlivňují rodiče při rozhodnutí o výběru aktivit, jaký typ volnočasových aktivit preferují a jaké jsou dle rodičů výhody a nevýhody těchto aktivit. V této kapitole jsou shrnuty výsledky prováděného výzkumu.

Jaký je názor rodičů na organizované volnočasové aktivity?

Výsledky výzkumu zjistily, že vyšší počet respondentů se v několika otázkách opakovaně shodoval na tom, že organizované volnočasové aktivity mají pozitivní vliv na rozvoj dítěte. Nejčastěji rodiče inklinují při volbě ke sportovním aktivitám (81,5 %) a naopak nejméně volí turistické aktivity (4 %). Děti respondentů se volnočasovým aktivitám věnují nejčastěji jednou (37,1 %) a dvakrát (37,9 %) týdně a 89 % respondentů uvedlo, že převažuje jedna aktivita za den nad vyšším počtem aktivit v jeden den. Za nejdůležitější přínos volnočasových aktivit 47,6 % (59) rodičů považuje to, že se dítě zdokonaluje v jedné určité oblasti. Největší očekávání rodičů od volnočasových aktivit je osobnostní rozvoj (73,4 %) a naopak nejméně (1 %) očekávají přípravu na budoucí povolání. Sami uváděli, že u dětí očekávají „vybití přebytečné energie“. Nejčastěji by se dle rodičů v počtu 64 (51,6 %) měly děti aktivitám ve volném čase věnovat 2–3 x týdně. Nejmenší počet respondentů 1 (0,8 %) se shodoval u odpovědí nejčastější frekvence 6–7 x týdně, a naopak i nejmenší frekvence 0 x týdně. Většina rodičů (61,3 %) souhlasí s výrokem, že organizované volnočasové aktivity mají pozitivní vliv na rozvoj dítěte.

1. Jaké faktory ovlivňují rozhodnutí rodičů při výběru organizovaných volnočasových aktivit předškolních dětí?

Na první dílčí otázku výzkumu odpověděly otázky dotazníku číslo 9, 10, 11, 18 a 20. Nejvíce rodičů (89,5 %) uvedlo, že při rozhodování o výběru organizovaných volnočasových aktivit je pro ně nejdůležitější zájem dítěte. Zásadní je pro 61 (49,2 %) také vzdálenost od bydliště. Naopak nejméně rodiče (2,4 %) ovlivňuje samotná instituce, která aktivitu organizuje. S výrokem, že při výběru by mělo rozhodovat přání dítěte naprosto souhlasilo 60 (48,4 %) a spíše souhlasilo 52 (41,9 %) rodičů. S tím, že by při výběru aktivit měl převažovat spíše zájem rodičů spíše nesouhlasilo 59 (47,6 %) a naprosto nesouhlasilo 49 (39,5 %) respondentů. Nejvíce rodičů (33,9 %) uvedlo, že informace o volnočasových aktivitách

získávají na internetových stránkách (na webových stránkách a sociálních sítích) nebo od přátel (31, 5 % respondentů).

2. Jaký typ organizovaných volnočasových aktivit nejčastěji rodiče preferují u svých dětí?

Výzkumnou otázku zodpověděly otázky dotazníku číslo 6, 7 a 13. Většina respondentů v počtu 101 (81,5 %) preferuje sportovní a tělovýchovné aktivity u svých dětí. Dále preferuje 20,2 % (25) rodičů jazykové aktivity a naopak nejméně (4 %) volí turistické aktivity. 47 (37,9 %) rodičů volí také typy aktivit tak, aby je dítě navštěvovalo zhruba dvakrát týdně. Za nejvhodnější instituci považují Dům dětí a mládeže 34,7 % (43) a soukromou instituci nebo osobu v počtu 33,1 % (41). Respondenti dále zmínili, že „nezáleží na instituci, ale na referenci“ 16,8 % (21).

3. Jaké jsou dle rodičů výhody a nevýhody organizovaných volnočasových aktivit?

K poslední výzkumné otázce se vztahovaly otázky číslo 14, 15 a 19. Ze zjištěných dat je patrné, že rodiče vnímají organizované volnočasové aktivity jako přínosné především z důvodu rozvoje dítěte, neboť tuto odpověď uvedlo 104 (83,9 %) respondentů. To také potvrzuje otázka v dotazníku č. 19, kde 76 (61,3 %) respondentů s výrokem „Organizované volnočasové aktivity mají pozitivní vliv na rozvoj dítěte.“ naprosto souhlasí a 37 (29,8 %) respondentů spíše souhlasí. Kvalitní výplň volného času je další významnou výhodou podle 68 (54,8 %) rodičů, což naznačuje, že rodiče chtějí zajistit, aby byl čas jejich dětí využit produktivně.

Z hlediska nevýhod jsou časová náročnost pro rodiče 81 (65,3 %) a zvýšené finanční náklady 40 (32,3 %) vnímány jako hlavní negativa spojená s organizovanými volnočasovými aktivitami dětí. Tyto faktory mohou ovlivnit rozhodování rodičů ohledně zapojení dětí do těchto aktivit, zejména ve světle současného rychlého životního stylu a ekonomických výzev.

7 DISKUSE

Bakalářská práce se zabývá organizovanými volnočasovými aktivitami u dětí předškolního věku. Pro kvantitativní sběr dat byl vytvořen elektronický dotazník vlastní konstrukce, který zjišťoval názory rodičů dětí na tyto aktivity a skládal se z 20 otázek, z nichž některé byly uzavřené, některé polouzavřené a některé škálované. Výzkumného šetření, které bylo anonymní a zcela dobrovolné, se zúčastnilo 124 respondentů. Nejvíce respondentů (56,6 %) označilo, že má dvě děti a dotazník vztahovalo nejvíce rodičů (27,4 %) k dítěti ve věku 5 let.

Z výzkumu této bakalářské práce vyplývá, že rodiče nejčastěji volí sportovní aktivity (81,5 %), což potvrzují také zjištění výzkumu Lujice et al. (2020), kdy 80 % rodičů uvedlo, že preferuje sportovní aktivity (ačkoliv pouze 37 % rodičů se sami aktivně sportu věnují). Rodiče ve výzkumu Lujice et al. (2020) hodnotili konkrétní volnočasové aktivity a kolektivní sporty (basketbal, fotbal, hokej apod.) jako nejužitečnější. Jako nejméně užitečnou činnost vnímají hudební činnosti (konkrétně hru na nástroj nebo zpěv ve sboru).

Rodiče ve výzkumu této bakalářské práce uvádí, že jejich děti se aktivitám věnují jednou (37,1 %) až dvakrát (37,9 %) týdně a většinou jde o jednu aktivitu za den. Dimitrijević a Petrović, (2018) upozorňují, že děti mají volného času více než dospělí a jejich volný čas by měl být specificky organizován. Jaković et al. (2018) uvádí, že děti od 5 let by se měly věnovat 60 minutám cvičení střední až intenzivní fyzické aktivity za den. Většinou se však čas věnovaný například fyzické aktivitě odvíjí od toho, na co je dítě zvyklé od svých rodičů, neboť s nimi tráví většinu času. Rodiče, kteří se účastnili výzkumu této bakalářské práce považují za nejdůležitější přínos volnočasových aktivit zdokonalení v jedné určité oblasti 47,6 % (59) a osobnostní rozvoj (73,4 %). Podobná zjištění uvádějí Van der Eecken et al. (2019) kteří zjistili, že rodiče se snaží zapojit své děti do volnočasových aktivit, protože věří, že jim to umožní získat lepší dovednosti. Obsah, nabízený dětem a mladým lidem, může výrazně formovat myšlení a postoje, které budou mít dopad na utváření identity a konečnou kvalitu života.

Při rozhodování o výběru organizovaných volnočasových aktivit 89,5 % rodičů uvedlo, že je pro ně nejdůležitější zájem dítěte. Podobně vnímá postup při volbě volnočasových aktivit také Pávková (2014), která považuje za důležité dětem naslouchat a posléze podporovat jejich zájmy následným výběrem vhodné volnočasové aktivity. Výzkum Lupu et al. (2013) zkoumal, jak předškolní děti tráví volný čas ať už samy, nebo se svými rodiči. Na základě vyhodnocení názorů 162 rodičů bylo zjištěno, že děti, ačkoliv preferují venkovní

aktivity, ve skutečnosti tráví více času aktivitami ve vnitřních prostorech, s čímž souvisí větší nabídka možností volby volnočasových aktivit.

Většina respondentů (81,5 %) preferuje sportovní aktivity u svých dětí, na druhém místě uvádělo 20,2 % rodičů jazykové aktivity a naopak nejméně (4 %) volili turistické aktivity. Velmi podobné výsledky přinesl výzkum Jankoviče et al. (2018), který zjišťoval, jak rodiče vnímají čas strávený fyzickými aktivitami dětí a čas strávený používáním elektronických zařízení. Nejčastěji voleným typem organizovaných volnočasových aktivit byly sportovní a jazykové aktivity. Ze studie vyplývá, že sportovní aktivity přispívají k rozvoji motoriky, vytváří dobrý základ pro pozdější období, kdy se děti rozhodnou se věnovat sportu a také mají pozitivní vliv na zdravotní stav, kdy se současně stávají kontrolou případných rizik při cvičení. Studie také poukazuje na skutečnost, že volná pohybová aktivita (ve volném čase či v mateřské škole) je u dětí zastupována čím dál méně, čehož si pravděpodobně všimli také rodiče, a proto své děti přihlašují do sportovních aktivit. Zajímavý postřeh přinesla také studie Temple et al. (2014), zabývající se vlivem fyzické aktivity v raném dětství na podporu základních motorických dovedností u dětí. Z výsledků vyplynuly výrazné rozdíly na základě pohlaví. Ačkoliv u dívek nebyla žádná významná souvislost, u chlapců bylo zjištěno, že fyzická aktivita v raném dětství má vliv na osvojování určitých typů motorických dovedností v pozdějším věku.

Zajímavé zjištění přinesl výzkum Lujice et al. (2020), který zjišťoval, jak rodiče vnímají důležitost fyzické aktivity u dětí ve volném čase. Nepotvrdilo se, že by fyzicky aktivní rodiče měli více fyzicky aktivních dětí než rodiče, kteří nejsou tak fyzicky aktivní. Otázkou pro další výzkumy se stalo nevysvětlené zjištění, proč rodiče preferují kolektivní sporty, nad individuálními. (Lujice et al., 2020)

Zaměříme-li se na motivaci rodičů ke sportovně pohybovým aktivitám, jak zmiňuje Harwood a Knight (2016), nejdůležitější jsou dle jejich slov rodiče, kterým připisují roli přímo zásadní. Jejich role je klíčová v oblasti výchovy a tvoření hodnot.

Respondenti v prováděném výzkumu této bakalářské práce v počtu 76 (61,3 %) považují organizované volnočasové aktivity za přínosné v souvislosti s rozvojem dítěte. Kaplánek (2012) rovněž uvádí rozvoj dítěte v konkrétních oblastech jako výhodu volnočasových aktivit. Výzkum Barnetta a Webera (2008) zkoumal, jak matky u svých dětí vnímají výsledky vyplývající z účasti na organizovaných volnočasových aktivitách. Jedním ze zásadních zjištění bylo, že bez ohledu na typ aktivity, matky považují účast na aktivitách

za prospěšnou, především z hlediska rozvoje. Jako další hlavní výhody považovaly matky budování charakteru se zaměřením na dítě samotné, budování charakteru se zaměřením na ostatní a potěšení dítěte (pocit odměny).

Jako hlavní nevýhodu 65,3 % rodičů vnímá časovou náročnost a 32,3 % finanční náročnost volnočasových aktivit. Belgický výzkum Amerijckx a Humblet (2015) prováděný prostřednictvím rozhovorů mezi rodiči a odbornými pracovníky zjišťoval, jaká omezení volnočasových aktivit vnímají rodiče, přestože tyto aktivity považují za prospěšné. Nejčastěji zmiňovali vysoké poplatky spojené s aktivitami, přísnou kategoriaci (dle věku či typu činností), nerovnoměrné rozmístění možností služeb (nepřiměřené vzdálenosti) a špatný přístup k informacím o dostupných aktivitách. Tyto překážky byly však většinou uváděny spíše jako omezení, než skutečné překážky.

ZÁVĚR

Bakalářská práce se věnovala volnočasovým aktivitám dětí předškolního věku, blíže potom organizovaným aktivitám ve volném čase. Teoretická část obsahuje dostatečný přehled o schopnostech dítěte v předškolním věku od 3 do 6 let. Tato kapitola poskytuje rodičům a vedoucím organizovaných volnočasových aktivit informace o tom, co by děti v předškolním věku měly být schopny zvládnout. Tímto způsobem mohou lépe rozhodovat o vhodnosti konkrétních aktivit, které by měly podporovat vývoj dětí, nikoliv je přetěžovat nebo nedostatečně stimulovat. Což navazuje na následné kapitoly o volném čase předškolních dětí a možnostech využití vzhledem k věku dítěte. Základní rozdělení volnočasových aktivit na organizované a neorganizované a objasnění jejich rozdílů umožňuje pochopit význam obou typů aktivit v životě dítěte. V teoretické části jsou také popsány výhody a nevýhody volnočasových aktivit, které mohou souviset s volbou konkrétní činnosti.

Hlavním cílem praktické části bylo zjistit, jaký mají rodiče názor na organizované volnočasové aktivity. Byly stanovené dílčí výzkumné cíle a otázky. Kvantitativní výzkum byl prováděn prostřednictvím elektronického dotazníku vlastní konstrukce, který obsahoval 20 polouzavřených, uzavřených a škálovaných otázek. Výzkumu se zúčastnilo celkem 124 rodičů dětí v předškolním věku, které navštěvují minimálně jednu organizovanou volnočasovou aktivitu. Z výsledků výzkumu vyplynulo, že rodiče mají kladný názor na organizované volnočasové aktivity a považují je za vhodný prostředek k rozvoji dítěte. Při výběru považují za důležité řídit se zájmy dětí a nejčastěji volí nakonec sportovní aktivity nebo aktivity rozvíjející cizí jazyky. Za nejdůležitější přínos organizovaných volnočasových aktivit považují rodiče to, že se dítě zdokonaluje v jedné určité oblasti. Nejčastěji by se dle rodičů měly děti aktivitám ve volném čase věnovat 2–3 x týdně. Za hlavní výhodu považují rozvoj dítěte, a naopak nevýhodou je pro ně časová a finanční náročnost těchto aktivit. Vycházející z vlastních zkušeností vnímám, že zásadní roli hraje zájem dítěte, který je však mnohdy odrazem motivace ze strany rodičů. Motivací samotného dítěte je zábava a pestrost aktivity, avšak i to je do jisté míry zrcadlem výchovy a snahy rodičů. Oproti tomu není vždy jednoduché zvolit aktivitu, která bude dítě v raném věku opravdu bavit. To je však riziko, které je spojeno s každým výběrem volnočasové aktivity, a proto považuji za rozumné volit postupně aktivit více, ovšem s ohledem na časové vytížení dítěte, které musí být ovšem rozloženo tak, aby dítěti zbylo dostatek času na odpočinek a neorganizovaný volný čas.

Jakým způsobem volit nejvhodnější aktivity nelze obecně definovat. Mohlo by se však stát užitečným tématem pro další prováděné výzkumy.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- Aiken, M. (2016). *The Cyber Effect: A Pioneering Cyberpsychologist Explains How Human Behavior Changes Online*. Spiegel & Grau.
- Amerijckx, G., & Humblet, P. (2015). Uses and perceived benefits of children's recreational activities: The perspectives of parents and school professionals. *ICEP*, 9(11). <https://doi.org/10.1186/s40723-015-0013-z>
- Auxier, B., Anderson, M., Perrin, A., & Turner, M. (2020). *Children's engagement with digital devices, screen time*. Pew Research Center. <https://www.pewresearch.org/internet/2020/07/28/parenting-children-in-the-age-of-screens/>
- Bacus-Lindroth, A. (2004). *Vaše dítě ve věku od 3 do 6 let*. Portál.
- Barnett, L. A., & Weber, J. J. (2008). Perceived benefits to children from participating in different types of recreational activities. *Journal of Park and Recreation Administration*, 26(3), 1-20. <https://www.researchgate.net/publication/262329737>
- Bednářová, J., & Šmardová, V. (2015). *Diagnostika dítěte předškolního věku: Co by dítě mělo umět ve věku od 3 do 6 let* (2. vyd.). Edika.
- Bednářová, J., & Šmardová, V. (2021). *Rozvoj grafomotoriky: Jak rozvíjet kreslení a psaní* (2. vyd.). Edika.
- Bendl, S., Blažková, V., Linková, M., Mojžišová, J., Pávková, J., Syřiště, I., & Zvírotsky, M. (2015). *Vychovatelství*. Grada.
- Bocan, M., Hošková, I., Machalík, T., Maříková, H., Spálenský, A., & Zajíc, J. (2012). *Děti v ringu dnešního světa: Hodnotové orientace dětí ve věku 6 až 15 let*. Národní institut dětí a mládeže Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy.
- Carsley, S., Liang, L. Y., Chen, Y., Parkin, P., Maguire, J., & Birken, C. S. (2017). *The impact of daycare attendance on outdoor free play in young children*. *Public, Environmental & Occupational Health*, 145-152. <https://doi.org/10.1093/pubmed/fdw006>
- Dočekal, D., Müller, J., Harris, A., & Heger, L. (2019). *Dítě v síti: Manuál pro rodiče a učitele, kteří chtějí rozumět digitálnímu světu mladé generace*. Mladá fronta.
- Eime, R.M., Young, J.A., Harvey, J.T., Charity, M.J., & Payne, W.R. (2013). A systematic review of the psychological and social benefits of participation in sport for children and adolescents: informing development of a conceptual model of health through sport. *International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity*, 10(1), 98-119.

<https://doi.org/10.1186/1479-5868-10-98>

Fontana, D. (2014). *Psychologie ve školní praxi: příručka pro učitele* (4. vyd.). Portál.

Gavora, P. (2010). *Úvod do pedagogického výzkumu* (2. vyd.). Paido.

Glöckler, M., & Brinton, R. (2019). *Growing Up Healthy in a World of Digital Media*. Waldorf Publications.

Hájek, B., Hofbauer, B., & Pávková, J. (2011). *Pedagogické ovlivňování volného času: trendy pedagogiky volného času* (2. vyd.). Portál.

Hamřík, Z. (2022). *Volný čas dětí a mládeže: zábava, odpočinek a příležitost pro rozvoj*. Vydavatelství Univerzity Palackého.

Hanuliaková, J. (2020). *Pedagogika volného času a výchova vo voľnom čase*. VŠ DTI, Dubnica nad Váhom.

Harwood, C. G., & Knight, C. J. (2016). Parenting in sport. *Sport, Exercise, and Performance Psychology*, 5(2), 84–88. <https://doi.org/10.1037/spy0000063>

Hofbauer, B. (2004). *Děti, mládež a volný čas*. Portál.

Chvátalová, H. (2022). Jak přivést k pohybu i děti, které nechtějí sportovat. *Informatorium* 3-8, 22(6), str. 20-21.

Intaitė, M., Noreika, V., Soliunas, A., & Falter-Wagner, C. M. (2013). Interaction of bottom-up and top-down processes in the perception of ambiguous figures. *Vision Research*, 89, DOI: 10.1016/j.visres.2013.06.011

Janković, M., Berenji, K., Milić, Z., Vujkov, S., & Halasi, Á. (2018). Inclusion of preschool children into organized activity in leisure time. *Exercise and Quality of Life*, 10(2), 31-37. <https://doi.org/10.31382/eqol.181204>

Jučovičová, D., & Žáčková, H. (2014). *Je naše dítě zralé na vstup do školy?* Grada.

Kaplánek, M. (2012). *Čas volnosti - čas výchovy: Pedagogické úvahy o volném čase*. Portál.

Kaplánek, M. (2017). *Volný čas a jeho význam ve výchově*. Portál.

Kolaříková, M. (2015). *Dítě předškolního věku v prostředí sociální exkluze*. Slezská univerzita v Opavě.

Kořátková, S. (2014). *Dítě a mateřská škola: co by měli rodiče znát, učitelé respektovat a rozvíjet* (2. vyd.). Grada.

Kratochvílová, E. (2010). *Pedagogika volného času: Výchova v čase mimo vyučovania v pedagogickej teórii a v praxi*. Univerzita Komenského.

Lerner, R. M., Lerner, J. V., Lewin-Bizan, S., Bowers, E. P., Boyd, M. J., Mueller, M. K., Schmid, K. L., & Napolitano, C. M. (2011). Positive youth development: Processes,

programs, and problematics. *Journal of Youth Development*, 6(3), Article 110603FA003. <https://doi.org/10.5195/jyd.2011.174>

Logan, K., Cuff, S., LaBella, C. R., Brooks, M. A., Canty, G., Diamond, A. B., Hennrikus, W., Moffatt, K., Nemeth, B. A., Pengel, K. B., Peterson, A. R., Stricker, P. R., & Council on Sports Medicine and Fitness. (2019). *Organized Sports for Children, Preadolescents, and Adolescents. Pediatrics*, 143(6), Article e20190997. <https://doi.org/10.1542/peds.2019-0997>

Lujić, M., Spudić, M., & Lovrić, F. (2020). Parents' perception of the importance of physical activities in children leisure time. *Acta Kinesiologica*, 14(2), 98-101. https://www.researchgate.net/publication/346729267_PARENTS_%27PERCEPTION_OF_THE_IMPORTANCE_OF_PHYSICAL_ACTIVITIES_IN_CHILDREN_LEISURE_TIME#fullTextFileContent

Lupu, D., Norel, M., & Ramona, A. (2013). What the preschool children prefer: Computer, TV or dynamic, outdoor activities?! *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 82, 7–11. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2013.06.217>

Matějček, Z. (2013). *Co, kdy a jak ve výchově dětí* (6. vyd.). Portál.
Mertin, V., & Gillernová, I. (2015). *Psychologie pro učitelky mateřské školy* (3. vyd.). Portál.

Neisser, U. (2014). *Cognitive Psychology*. Taylor & Francis Ltd.

Opravilová, E. (2016). *Předškolní pedagogika*. Grada.

Novotná, E. (2017). *Pedagogika voľného času: Teória výchovy mimo vyučovania a vo voľnom čase*. Rokus.

Pávková, J. (2014). *Pedagogika volného času*. Univerzita Karlova.

Ponti, M. (2023). Screen time and preschool children: Promoting health and development in a digital world. *Paediatrics & Child Health*, 28(3), 184–192. <https://doi.org/10.1093/pch/pxac125>

Průcha, J., Walterová, E., & Mareš, J. (2013). *Pedagogický slovník* (7. vyd.). Portál.

Průcha, J., Burkovičová, R., Dopita, M., Palonciová, J., & Syslová, Z. (2016). *Předškolní dítě a svět vzdělávání: přehled teorie, praxe a výzkumných poznatků*. Wolters Kluwer.

Rogers-Whitehead, C. (2020). *Becoming a Digital Parent* (1st ed.). Routledge.

Spitzer, M., Bělohradský, V., Bláha, J. D., Havranu, J., Karlová, J., Leskovjan, M., Soukup, M., & Sokolíčková, Z. (2019). *Kyber a eko: Digitální technologie v enviromentálních souvislostech*. Host.

Stašová, L., Slaninová, G., & Junová, I. (2015). *Nová generace: Vybrané aspekty socializace a výchovy současných dětí a mládeže v kontextu medializované společnosti*. Gaudeamus.

Suchánková, E. (2014). *Hra a její využití v předškolním vzdělávání*. Portál.

- Svobodová, E., Váchová, A., Šmelová, E., & Švejdrová, H. (2010). *Vzdělávání v mateřské škole: Školní a třídní vzdělávací program*. Portál.
- Šmelová, E., Prášilová, M., Rýdl, K., Musilová, M., Szotkowski, R., & Tomanová, D. (2018). *Didaktika předškolního vzdělávání*. Portál.
- Šulová, L. (2019). *Raný psychický vývoj dítěte* (3. vyd.). Karolinum.
- Temple, V. A., Crane, J. R., Brown, A., Williams, B.-L., & Bell, R. I. (2014). Recreational activities and motor skills of children in kindergarten. *European Physical Education Review*, 20(3), 268-280. <https://doi.org/10.1080/17408989.2014.924494>
- Thorová, K. (2015). *Vývojová psychologie: proměny lidské psychiky od početí po smrt*. Portál.
- Van der Eecken, A., Spruyt, B., & Bradt, L. (2019). Giving young people a well-rounded education: A study of the educational goals parents attached to the leisure activities of their children. *Leisure Studies*, 38(2), 218-231. <https://doi.org/10.1080/02614367.2018.1554694>
- Vágnerová, M. (2012). *Vývojová psychologie: Dětství a dospívání* (2. vyd.). Karolinum.
- Vágnerová, M., & Lisá, L. (2021). *Vývojová psychologie: dětství a dospívání* (3. vyd.). Karolinum.
- Mueller, U., Liben, L. S., & Lerner, R. M. (2015). *Handbook of Child Psychology and Developmental Science*. John Wiley & Sons Inc.
- Vyhnálková, P. (2013). *Základy pedagogiky volného času*. Agentura Gevak.
- World Leisure Organization. (2021). *Who we are*. <https://www.worldleisure.org/about-us/>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

Apod. A podobně

Č. Číslo

Např. Například

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1 <i>Pohlaví dítěte</i>	31
Graf 2 <i>Věk dítěte</i>	32
Graf 3 <i>Počet dětí celkem</i>	33
Graf 4 <i>Vzdělání respondentů</i>	33
Graf 5 <i>Počet dětmi navštěvovaných volnočasových aktivit</i>	34
Graf 6 <i>Typ dětmi navštěvovaných organizovaných volnočasových aktivit</i>	35
Graf 7 <i>Četnost týdenní účasti dětí na organizovaných aktivitách</i>	35
Graf 8 <i>Počet organizovaných volnočasových aktivit v jeden den</i>	36
Graf 9 <i>Rozhodující faktory rodičů o výběru volnočasových aktivit dětí</i>	37
Graf 10 <i>Nejdůležitější přínos volnočasových aktivit u dětí</i>	38
Graf 11 <i>Očekávání od organizovaných volnočasových aktivit</i>	39
Graf 12 <i>Doporučená frekvence organizovaných aktivit dle rodičů</i>	40
Graf 13 <i>Preferované instituce pro volnočasové aktivity dětí</i>	41
Graf 14 <i>Výhody organizovaných volnočasových aktivit</i>	41
Graf 15 <i>Nevýhody organizovaných volnočasových aktivit</i>	42
Graf 16 <i>Získávání informací o volnočasových aktivitách dětí</i>	43
Graf 17 <i>Spokojenost s nabídkou volnočasových aktivit v místě bydliště</i>	43
Graf 18 <i>Vliv přání dítěte na výběr volnočasových aktivit</i>	44
Graf 19 <i>Vliv volnočasových aktivit na rozvoj dítěte</i>	45
Graf 20 <i>Vliv zájmu rodiče při výběru volnočasových aktivit dítěte</i>	45

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P I: Dotazník

PŘÍLOHA P I: DOTAZNÍK

Organizované volnočasové aktivity dětí předškolního věku

Dobrý den,

jmenuji se Aneta Konečná a jsem studentkou posledního ročníku bakalářského studia na Univerzitě Tomáše Bati oboru Učitelství pro mateřské školy. Dovoluji si Vás oslovit s prosbou o vyplnění anonymního dotazníku, který je součástí mé bakalářské práce na téma „Organizované volnočasové aktivity dětí předškolního věku“. Vyplnění dotazníku je zcela dobrovolné. Veškeré údaje budou zpracovány zcela anonymně a budou sloužit výhradně pro výzkum mé bakalářské práce. Z účasti na výzkumném šetření nevyplývají žádné výhody, ani rizika. **Podmínkou pro vyplnění dotazníku je, že máte (minimálně) jedno dítě v předškolním věku, které navštěvuje mateřskou školu a zároveň se účastní alespoň jedné organizované volnočasové aktivity.** Pokud máte více dětí předškolního věku (ve věku od 3 do 7 let), zvolte jedno, na které budete odpovědi v dotazníku vztahovat. V úvodu dotazníku zodpovězte na otázky, zjišťující základní socio-demografické údaje. Následují otázky týkající se organizovaných volnočasových aktivit. U některých otázek je možnost více odpovědí (uvedeno u konkrétních otázek). V závěrečné části dotazníku označte, do jaké míry souhlasíte s danými výroky.

Předem Vám děkuji za Vaši ochotu a pomoc se sběrem dat.

1. Pohlaví dítěte:

- a) dívka
- b) chlapec

2. Věk dítěte:

- a) 3 roky
- b) 4 roky
- c) 5 let
- d) 6 let
- e) 7 let

3. Kolik máte celkem dětí:

- a) jedno
- b) dvě
- c) tři
- d) čtyři
- e) pět a více

- 4. Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?**
- a) základní vzdělání
 - b) střední odborné vzdělání s výučním listem
 - c) středoškolské vzdělání s maturitní zkouškou
 - d) vyšší odborné vzdělání
 - e) vysokoškolské vzdělání
- 5. Kolik organizovaných volnočasových aktivit Vaše dítě navštěvuje?**
- a) jednu
 - b) dvě
 - c) tři
 - d) čtyři
 - e) pět
 - f) více
- 6. Jaké organizované volnočasové aktivity navštěvuje Vaše dítě?**
Můžete zvolit neomezený počet odpovědí.
- a) tělovýchovné a sportovní
 - b) pracovní-technické
 - c) literárně-dramatické
 - d) společenskovední
 - e) výtvarné
 - f) hudební
 - g) přírodovědné
 - h) turistické
 - i) jazykové
- 7. Kolikrát týdně navštěvuje Vaše dítě organizované volnočasové aktivity?**
- a) jednou
 - b) dvakrát
 - c) třikrát
 - d) čtyřikrát
 - e) pětkrát a více
- 8. Navštěvuje Vaše dítě více organizovaných volnočasových aktivit ve stejný den?**
- a) ano
 - b) ne
- 9. Co nejvíce rozhoduje o výběru organizovaných volnočasových aktivit?**
Zvolte maximálně 3 odpovědi.
- a) finanční náročnost na volnočasovou aktivitu
 - b) vzdálenost od místa bydliště

- c) vzdálenost aktivity od mateřské školy
- d) zájem dítěte
- e) zaměstnanost a čas rodičů
- f) nabídka aktivit
- g) účast kamarádů dítěte
- h) rozvoj dítěte v dané oblasti
- ch) délka a četnost aktivity
- i) reference na zařízení, kde aktivita probíhá
- j) instituce, která volnočasovou aktivitu organizuje
- k) den a čas konání volnočasové aktivity
- l) ambice rodiny, aby dítě aktivitu navštěvovalo

10. Co považujete za nejdůležitější přínos organizovaných volnočasových aktivit dětí předškolního věku?

- a) dítě přichází do kontaktu s vrstevníky
- b) dítě se zdokonaluje v jedné určité oblasti
- c) dítě se učí vydržet u jedné činnosti
- d) individuální přístup „vedoucího“ (pedagoga) k dítěti nebo malé skupině dětí
- e) zájmové kroužky nemají žádný důležitý přínos pro děti předškolního věku

11. Co od organizovaných volnočasových aktivit Vašeho dítěte Vy osobně očekáváte?

Zvolte maximálně 2 odpovědi.

- a) osobnostní rozvoj dítěte
- b) příprava na budoucí profesi
- c) čas strávený s vrstevníky
- d) zábavu a odpočinek
- e) získání nových informací
- f) jiné, uveďte:

12. Jak často by se, podle Vás, měly děti věnovat organizovaným volnočasovým aktivitám?

- a) 6–7 x týdně
- b) 4–5 x týdně
- c) 2–3 x týdně
- d) 1–2 x týdně
- e) 0 x týdně

13. Koho nebo co považujete za nejvhodnější instituci organizovaných volnočasových aktivit?

- a) základní uměleckou školu
- b) dům dětí a mládeže
- c) mateřskou školu

- d) soukromou institucí nebo osobu
- e) jiné, uveďte:

14. Jaké jsou dle Vás výhody organizovaných volnočasových aktivit?

Zvolte maximálně 2 odpovědi.

- a) socializace
- b) rozvoj dítěte
- c) kvalitní výplň volného času
- d) získání nových informací
- e) jiné, uveďte:

15. Jaké jsou dle Vás nevýhody organizovaných volnočasových aktivit?

Zvolte maximálně 2 odpovědi.

- a) časová náročnost pro rodiče
- b) fyzické přetížení dítěte (únava, vyčerpání)
- c) psychické přetížení dítěte
- d) zvýšené finanční náklady
- e) riziko nevhodného výběru aktivity
- f) zvýšené riziko úrazu
- g) jiné, uveďte:

16. Jak jste se o organizovaných volnočasových aktivitách dozvěděli?

- a) internetové stránky (weby, sociální sítě)
- b) od přátel
- c) od rodiny
- d) v mateřské škole
- e) reklamy, nabídky
- f) přání dítěte

U následujících otázek zvolte, do jaké míry s danými výroky ne/souhlasíte.

17. V místě svého bydliště jste spokojen s nabídkou organizovaných volnočasových aktivit.

- a) naprosto nesouhlasím
- b) spíše nesouhlasím
- c) nemám vyhraněný názor
- d) spíše souhlasím
- e) naprosto souhlasím

18. Při výběru organizovaných volnočasových aktivit by mělo rozhodovat přání dítěte.

- a) naprosto nesouhlasím

- b) spíše nesouhlasím
- c) nemám vyhraněný názor
- d) spíše souhlasím
- e) naprosto souhlasím

19. Organizované volnočasové aktivity mají pozitivní vliv na rozvoj dítěte.

- a) naprosto nesouhlasím
- b) spíše nesouhlasím
- c) nemám vyhraněný názor
- d) spíše souhlasím
- e) naprosto souhlasím

20. Při výběru organizovaných volnočasových aktivit by měl rozhodovat zájem rodiče místo zájmu dítěte.

- a) naprosto nesouhlasím
- b) spíše nesouhlasím
- c) nemám vyhraněný názor
- d) spíše souhlasím
- e) naprosto souhlasím